

Södertörns högskola | Institutionen för Etnologi
Kandidatuppsats 15 hp | Etnologi | Hötterminen 2012

Stockholmsbor

– En studie i konstruktionen av identitet hos
norrbottningar inflyttade till Stockholm

Av: Josefin Bergman
Handledare: Jenni Rinne

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA

141 89 Huddinge

Etnologi

Copyright

Denna uppsats är författarens egendom och får ej begagnas för publicering utan författarens eller dennes rättsinnehavares tillstånd.

STOCKHOLMSBOR – EN STUDIE I KONSTRUKTIONEN AV IDENTITET BLAND NORRBOTTNINGAR INFLYTTADE TILL STOCKHOLM

Josefin Bergman

ABSTRACT

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur kvinnor, inflyttade till Stockholm från Norrbottens län och som bott i staden i mer än fem år, konstruerar sin identitet i relation till rådande diskurser om storstad/småstad eller storstad/landsbygd. Analysen är utförd baserad på sju intervjuer med kvinnor i åldrarna 36-48 år, alla härstammande från Norrbotten. Efter analys framkommer det att kvinnornas identiteten är del i en konstruktion, en ständigt pågående process som aldrig riktigt blir färdig, då kvinnorna ständigt skapar sin identitet i förhållande till 'det andra', eller får sin identitet bekräftad eller definierad av andra. Det blir också tydligt att norrbottniskhet inte bara har att göra med identitet, utan även också med klass, då det i dualiteten mellan Stockholm och Norrbotten framstår ett maktförhållande, och det står i slutändan klart att kvinnorna inte bara gjort en identitetsresa utan även också en klassresa, genom sitt val att byta ut Norrbotten mot huvudstaden i söder.

Nyckelord: diaspora, diskurs, etnologi, habitus, identitet, identitetsskapande, inflyttade, inflyttning, klass, kulturellt kapital, Norrbotten, norrbottningar, norrland, Stockholm, stockholmare, urbanisering

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
1.3 Metod och reflektion	2
1.4 Teori	4
1.4.1 Identitet	4
1.4.2 Diskurs.....	5
1.4.3 Kulturellt kapital	6
1.4.4 Habitus	6
1.5 Tidigare forskning.....	7
2. Flytt eller flykt? Om skälen för att lämna Norrland	8
2.1 Möjligheternas stad	8
2.2 Kulturutbudets betydelse	9
2.3 Mångfaldens lockelse.....	10
2.4 Flykten från den norrländska mentaliteten	12
3. Det norrländska blodet – Om konstruktionen av norrbottnisk identitet	14
3.1 Fördelarna med att vara norrbottning.....	14
3.2 Stolthet och dialektens betydelse för identiteten	17
3.3 Fördomar om norrbottningar	21
4. Stockholmsbor – Om livet i storstaden	25
4.1 Storstadslivets baksida.....	25
4.2 Fördomar om stockholmare	27
4.3 Storstadens anonymitet och längtan till naturen	29
5. Sammanfattning	33
5.1 Skälen för flytt.....	33
5.2 Konstruktionen av norrbottnisk identitet.....	34
5.3 Livet i staden	35
6. Källförteckning	37
6.1 Tryckta källor.....	37
6.2 Internetkällor	38
6.3 Intervjuer.....	38

1. Inledning

1.1 Bakgrund

När jag växte upp framstod att flytta till Stockholm efter studenten ofta som den stora drömmen; att lämna den lilla staden för den stora. Stockholm sågs som staden där allt hände, när det hände, jämfört med Luleå och norrland där allt tycktes stå still. Storasysstrar och storebröder som emigrerat till huvudstaden omgavs av ett närmast magiskt skimmer och talades om i nästan religiösa termer. De sågs som 'lyckade'. Oavsett vad dessa storebröder och storasysstrar sedermera kom att göra i storstaden, vilket yrke de än kom att få när de kom dit, om de så blev rörmokare eller supermodeller, gav staden dem en särskild, upphöjd status, vilken deras anhöriga (främst småsyskon) kunde åtnjuta i vissa mått när de talade om saken.

Själv blev jag med åren alltmer mätt på tanken att flytta till huvudstaden. För staden har ett dåligt rykte om sig också; att vara för stor, för dyr, att människor där är otrevliga och förmer. Att brottsligheten är hög och bostadsbristen svår. Men ändå så hamnade jag där till slut, väldigt slumpartat eftersom utbildningen jag ville gå råkade finnas i trakten och eftersom jag lämpligt nog redan hade en släkting som bodde i staden som jag kunde bo hos medan jag letade bostad.

Att flytta från en by på nittio invånare, fyra mil från närmaste stad in till huvudstaden med närmare en miljon invånare krävde en viss omställning, om än inte så stor som jag hade väntat mig. Att hitta i staden var långt lättare att behärska än jag föreställt mig, och ganska snart kändes den inte fullt så stor och skrämmande längre. Mina första veckor i egen lägenhet förfasades min mor över att jag tordes gå ut och handla efter åtta på kvällen. Enligt hennes föreställningsvärld, och många med henne, lurar en våldtäktsman i varje stockholmsk buske efter klockan åtta på kvällen.

Från tidigare resor till Stockholm var att stå till höger i rulltrappor också något jag behärskade sen tidigare (även om jag fortfarande inte är övertygad om denna rituals effektivitet i rusningstid när köerna fram till rulltrapporna blir långa). Det fanns dock andra förhållningsregler jag ännu inte hade bemästrat: Jag tror nog aldrig jag blivit skälld på så mycket som under mina fyra första månader i Stockholm: För att jag stod på fel ställe, gick på fel ställe, rörde mig för sakta, men ibland också för hastigt. På så sätt har fördomen om stockholmare som jäktade och otrevliga till viss del besannats, eftersom de hellre verkar vilja skälla ut en än artigt men bestämt be en stiga åt sidan. Något som gjorde mig glad att jag kom hit när jag gjorde, i slutet av tjugooårsåldern, i stället för då jag var yngre, då jag nog säkert hade tagit mer illa vid mig av denna attityd.

Mötet med huvudstaden har förstås gett mycket positiva erfarenheter också, men också fått mig att reflektera över mitt ursprung på ett sätt jag aldrig någonsin gjort tidigare. Visst har jag alltid vetat att jag är norrbottning, men hade nog aldrig riktigt tänkt på vad det verkligen innebar, för mig själv och för andra, förrän jag flyttade hit och blev karaktäriserad som "norbottningen". Jag fick bland annat tag i den lägenhet jag just nu sitter och skriver detta i, just i egenskap av att vara norrbottning.

Dessa erfarenheter fick mig att undra ifall andra i samma situation upplevt liknande saker, vilket ledde mig in på mitt val av ämne: Att intervjua andra som flyttat hit från de norra delarna av Sverige för att ta reda på varför de flyttade, hur de upplevde första mötet med staden, och för att se hur det gick sen, efter att ha bott i Stockholm ett par år; om man har anpassat sig till storstadslivet eller inte, och i så fall på vilket sätt. Jag har i huvudsak intresserat mig för ursprunget och identiteten; om att vara norrbottning i Stockholm har haft några särskilda fördelar eller nackdelar, och hur mycket ursprunget över huvud taget betyder i storstaden, i form av personlig identifikation och bemötande.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur kvinnor, inflyttade till Stockholm från Norrbottens län och som bott i staden i mer än fem år, konstruerar sin identitet i relation till rådande diskurser om storstad/småstad eller storstad/landsbygd.

Mina övergripande frågeställningar har varit:

- Hur identifierar sig kvinnorna? Som norrbottningar eller som stockholmare? Som ingetdera eller både och?
- Hur ser/såg de på Norrbotten/Stockholm och norrbottningar/stockholmare, då och nu efter flytten? Finns det några underliggande makstrukturer i detta tal och hade deras syn någonting att göra med varför de flyttade?
- Vad får de för bemötande som norrbottningar i storstaden, och tvärtom som storstadsbor i Norrbotten, och hur påverkar detta identifikationen?

1.3 Metod och reflektion

Materialet till uppsatsen består av sju intervjuer som utfördes mellan den 23:e november och den 9:e december 2012. Två av informanterna kände jag sedan tidigare och resten fick jag kontakt med

genom den så kallade snöbollseffekten; genom att informanterna rekommenderade bekanta som senare i sin tur rekommenderade andra bekanta. Majoriteten av intervjuerna genomfördes i den intervjuades hem, med undantaget av två; en som utfördes hemma hos mig och en på en restaurang. Alla intervjuer spelades in elektroniskt. De tog cirka trettio minuter till en timme och rörde sig löst kring olika teman som jag hade uppskrivna på en tankekarta. Intervjuerna följde alltså mönstret för en *tematiskt öppen intervju* som beskrivs i *Etnografiska metoder* av Patrik Aspers (Aspers 2007), något som gjorde intervjusituationen väldigt avslappnad och jag kunde lätt anpassa frågorna efter informanternas egna tankebanor. Det var också ett sätt för mig att få informanterna att fritt associera utifrån temana utan att styra dem alltför mycket.

De inspelade intervjuerna har sedan transkriberats och analyserats av mig i textform. Redan under intervjuandets gång började vissa teman och diskurser att utkristallisera sig och dessa blev ännu tydligare under transkriberingens gång, vilket lade grunden för min analys av materialet.

Informanterna är alla kvinnor, 36-48 år. De har bott i Stockholm som minst i sex år, och som mest (i två av fallen) i tjugotvå år. De är samtliga födda och uppväxta i Norrbotten. Ungefär hälften kommer från Luleå, medan den andra hälften kommer från byar och mindre städer runt om i Norrbottens län. De har alla bott och jobbat i Stockholm en tid och bor nu antingen fortfarande kvar i staden, eller i en av de angränsande kommunerna såsom Huddinge eller Tyresö. För att skydda deras identitet har de alla fått fingerade namn i studien och jag gör inte heller några närmare beskrivningar av dem var för sig.

För att kunna dra några slutsatser ur ett så litet material har jag velat ha ett så heterogent informantfält som möjligt, men detta medför såklart att andra perspektiv utesluts eftersom de alla är kvinnor, vita och medelålders. De flesta av kvinnorna lever dessutom i ett heterosexuellt parförhållande och samtliga har barn, vilket gör att min studie måste förstås med det i åtanke: Jag kan ingenting säga om andra demografiska grupper än den jag undersökt, och det är mycket troligt att mitt resultat hade sett annorlunda ut med en annan fokusgrupp, som till exempel män, utlandsfödda, pensionärer, eller homosexuella.

Viss reflexivitet måste också tillämpas på mig själv eftersom ämnet ligger mig själv så pass nära som norrbottning och nyss inflyttad till huvudstaden. Men jag tror också att detta kan göra att jag har ett mer piggt och vaket öga på saken då jag ännu inte bott i Stockholm nog länge för att all ska sluta vara nytt och främmande för mig och förvandlas till vardag. Dessutom brukar det sägas att man ska "gräva där man står" som forskare, och det har jag ju onekligen gjort. Det är möjligt att jag hade ställt andra frågor och fått veta andra saker om jag koncentrerat mig på ett annat landskap än mitt eget, men jag

tycker ändå att min egen kunskap om Norrbotten har bidragit till analysen, då det hjälpt mig att fylla i vissa kunskapsluckor som annars kanske hade uppstått.

Studien ändrade riktning när jag påbörjade intervjuandet: Från början av projektet låg fokus på att se vad en stockholmare är eller får vara, och jag ställde frågor till informanterna om hur de såg på stockholmare och ifall de själva definierade sig som sådana, men i och med deras liknande bakgrund kom materialet ganska snart att i stället handla om vad det innebär att vara *norrbottning*. Något som skiftade lite fokus på uppsatsen, men också gav den ett mer unikt drag då det visade sig att ytterst få studier gjorts på norrbottningar i Stockholm.

En av de frågor jag brottats med mycket under projektets gång står nedskrivna i *Kulturanalyser av etnologerna Billy Ehn och Orvar Löfgren*: "[h]ur gör man kulturanalys av skillnaden mellan olika "etniska" grupper utan att överdriva skillnaderna och göra människor mer exotiska och främmande för varandra än de kanske är?" (Ehn & Löfgren 2001:90) Detta eftersom de drag som kan ses som specifikt norrbottniska också kan tjäna till att reproducera och cementera stereotyper om desamma. Detta har jag försökt att avhjälpa med ett kritiskt perspektiv på materialet, och med ett tal om normer och diskurser.

1.4 Teori

Nedan följer en genomgång av några av de begrepp som kommer att användas i uppsatsen.

1.4.1 Identitet

Identitet kommer att vara ett viktigt begrepp i uppsatsen. Identitet handlar, som Gunnar Alsmark skriver i början av *Skjorta eller själ: Kulturella identiteter i tid och rum*, om hemmahörande – om tillhörande, både på ett individuellt, och ett kollektivt plan (Alsmark 1997:9) – något jag kommer att ta fasta på i uppsatsen. Alsmark ställer frågan ifall identiteten kan ses som något konstruerat, utbytbart (som en skjorta) eller som något essentiellt, medfött (som en slags själ) (Alsmark 1997:12). I uppsatsen kommer jag att se på identiteten som en konstruktion, en process, påverkad av ständigt fluktuerande diskurser och därmed flexibel. Detta betyder dock inte att jag ser den som så flyktig eller helt utbyttbar som postmodern teori ibland gör gällande (Löfgren 1997:22). Liksom diskurser kan vara trögrörliga kan även identiteter vara det, och habitusbegreppet, som förklaras mer ingående

nedan, hjälper till att förklara hur vissa delar av identiteten kan påverka mer och vara svårare att skaka av sig.

Stuart Hall skriver i *Kulturell identitet och diaspora* att "alla människor skriver och talar utifrån en specifik tid och plats, m.a.o utifrån en specifik kultur och historia. Allt vi säger är 'kontextuellt' och därmed *positionerat*" (Hall 1999:231). Med utgångspunkt i Jacques Derridas tankar menar Hall att identifikation sker genom en process av att göra *skillnad*, på vi och dom, och det är allt som, så att säga, faller utanför "vi"-et som bestämmer vad "vi"-et är (Hall 1996:3). Att skapa identitet är därmed förknippat med makt genom att det alltid exkluderar någonting annat – det som jaget *inte* är (Hall 1996:4), och detta är ett perspektiv jag kommer att ha med mig in i uppsatsen.

1.4.2 Diskurs

För att visa på de diskurser som finns inkorporerade i begrepp som storstad/småstad och stockholmare/norrbottning och hur kvinnorna förhåller sig till dessa när de skapar sin identitet kommer jag att använda mig av diskursteori.

Diskurs som begrepp förklaras bäst av Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips i *Diskursanalys som teori och metod* som "ett bestämt sätt att tala om och förstå världen" (Winter Jørgensen & Phillips 2000:7). Diskurs kan sägas vara en samling uttalanden som bildar vår kunskap om och förståelse av saker och ting. Diskurs är således det som ger oss vår världsuppfattning och i förlängningen våra åsikter om vad som är bra eller dåligt, normalt eller onormalt, accepterat eller avvikande.

Foucault beskriver diskursen som en produktiv kraft, men samtidigt också som en kraft som kan fungera begränsande eftersom den utestänger vissa perspektiv, vissa grupper och representationer. Det som kommer att falla utanför den allmänt vedertagna diskursen ses som mindre trovärdigt eller rent utav osant. Diskurser är därmed mättade med makt. (Foucault 1993)

Diskursbegreppet kommer i uppsatsen att användas som ett redskap för att titta på *hur* kvinnorna talar om sina identiteter, för att se vilka eventuella normer och maktstrukturer som kan tänkas dölja sig bakom benämningar såsom "storstad" och "småstad", eller för den delen "norrbottningar" och "stockholmare". Normer och maktstrukturer som får betydelse för vad man väljer att tolka in i sin egen identitet och inte, och som bestämmer vilket bemötande man får, beroende av var man bor eller härstammar ifrån.

1.4.3 Kulturellt kapital

För att förklara mönster av inlärd kultur, och hur vi bär med oss dem från ett sammanhang till ett annat kommer jag även att använda mig av Pierre Bourdieus tankar om kulturellt kapital, samt hans habitusbegrepp. Bourdieus begrepp brukar främst tillämpas på klass, men de kan även med framgång användas på andra områden som involverar makt för att beskriva hur människor rör sig inom och mellan olika kulturella sfärer.

Pierre Bourdieu menade att tillgången till olika *kapitalformer* avgör samt hjälper till att reproducera en människas plats i klasssystemet. Bourdieu delade in sina kapitalformer i *socialt kapital*, *kulturellt kapital*, *ekonomiskt kapital* och *symboliskt kapital*. Det sociala kapitalet handlar främst om kontakter, ett socialt nätverk som kan utnyttjas för att skaffa bättre jobb, högre status eller för att få vissa tjänster och gentjänster utförda. Det sociala kapitalet kan därmed sägas handla om att "känna rätt sorts folk". Kulturellt kapital är de tillgångar som innehavaren tillskansat sig genom utbildning och bemästrandet av den kultur han eller hon befinner sig i – till exempel kunskapen om hur man bäst bör inreda sitt hem eller vilka kläder som är rätt att bära. Det ekonomiska kapitalet utgörs, som namnet antyder, av vilka pengatillgångar innehavaren har – ärftliga eller tjänade. Tillgången till förmögenhet styr vilken utbildning personen kan tillägna sig och vilka bilar eller bostäder han eller hon har råd att införskaffa. Symboliskt kapital är de övriga kapitalformerna som legitimerats, de attribut och symboler (t.ex. kläder) som används för att verifiera personens status utåt. Dessa symboliska attribut måste sedan ständigt upprepas för att behålla sitt värde. (Bourdieu 1986:46-55, Broady 1998:13, Månson 2003: 408f).

Det är främst det *kulturella kapitalet* som jag kommer att fokusera på i uppsatsen, hur det tar sig uttryck hos kvinnorna när de skapar sin identitet, vad det skapar för fördelar och nackdelar, och hur det eventuellt påverkar det bemötande kvinnorna får från folk i storstaden och folk "där hemma".

1.4.4 Habitus

Habitus kan ses som ett system eller ett mönster för tanke och handling som varje individ tillskansar sig i de olika miljöer han eller hon vistas i. Dessa mönster styr sedan hur individen orienterar sig i världen och kan bli avgörande ifall personen ämnar göra en klassresa (Broady 1998:13; Carle 2003:407). De strukturer och normer som finns i omgivningen införlivas således i individen och utgör grunden för hur denna person tänker och i slutändan agerar, habitus kan alltså ses som ett slags *förkroppsligat kapital* (Broady 1998:13). Habitus är däremot inte statistiskt i Bourdieus mening, utan

ständigt stätt i förändring: Genom att vistas i olika sociala sammanhang tillägnar sig individen flera olika habitus, som han eller hon kan bruka sig av i olika situationer, men vanligtvis är det habitus som individen tillskansat sig under uppväxten det mest seglivade (Carle 2003:407). Ursprunget styr även hur pass lätt det är för en individ att tillägna sig ett annat habitus – beroende av vilka förutsättningar man haft från början har man olika kapacitet att skaffa sig ett annat socialt kapital (Carle 2003:407). Habitus kan således även ses som en slags förkroppsligad diskurs (eller en mängd förkroppsligade diskurser), när individen tar till sig diskurserna så till den grad att de blir en del av identiteten.

Enligt denna teori borde alltså kvinnornas uppväxt i småstad/glesbygd ha påverkat dem starkt, och ha följt med dem genom livet, och kommer att bli intressant att se huruvida detta stämmer med mitt insamlade intervjumaterial.

1.5 Tidigare forskning

Det har forskats en hel del på hur immigranternas identiteter skapas och förändras i landsflykt, samt hur invandrarungdomar skapar identitet ute i förorterna. Det finns också en hel del teoretiserande böcker om hur urbaniseringen påverkar samhället, men förvånansvärt lite har skrivits om hur personer födda i Sverige skapar och omskapar sina identiteter vid flytt till annan svensk ort. Även om studier av avbefolkningen av landsbygden var ett förhållandevis stort fält på 60- och 70-talet berörde nästan inget av det identitet. Det i stort sett enda som berör mitt ämne som jag har hittat är en studie från sjuttio-talet av Stig Lindholm om jämtlandsbor som flyttat till Stockholm, kallad *Att flytta till storstad – Intervjuer med Norrlänningar i Stockholm* (Lindholm 1975) samt en mycket färsk antologi som är ett samarbetsprojekt mellan Etnologiska institutionen vid Stockholms universitet, Nordiska museet och Stockholms stadsmuseum kallad *Andra Stockholm* (Larsson & Svensson (red.) 2010), vari två av kapitlen ägnas åt stockholmsinflyttade. Dessa kapitler kommer jag också att använda mig av senare i studien.

I de följande kapitlen kommer jag att redovisa för vad som framkom i intervjuerna och relatera det till relevant teori och tidigare forskning på området. Det hela kommer att avslutas med en sammanfattning.

2. Flytt eller flykt? Om skälen för att lämna Norrbotten

2.1 Möjligheternas stad

De flesta av kvinnorna i studien uppger att de flyttade till Stockholm för jobbens skull, för att de visste att där fanns det större möjligheter att bli anställd där än i Norrbotten. De flesta av dem är högutbildade och det var en hel del av dem som på olika sätt uttryckte att deras kompetens kommer bättre tillrätta i huvudstaden:

Vi var ganska less på Luleå och tyckte att nu har vi gjort Luleå, nu provar vi något annat. Och i Stockholm fanns det ju på den tiden nästan hur mycket jobb om helst. Och speciellt inom IT-branschen var det ju jättelätt. Så det var bara att liksom... prova vingarna. (Intervju med Helena)

Det är tydligt att för flera av kvinnorna jag intervjuade så var det just huvudstaden som lockade, och inte storstäder i allmänhet – Stockholm var deras första val och att flytta dit var för de flesta ett aktivt val. Det var få som, så att säga, hamnade där av en slump eller för att omständigheterna tvingade dem att flytta. För en del, som Lotta, startade drömmen om Stockholm riktigt tidigt:

Lotta: Jag har haft en dröm om Stockholm. Alltså tidigt alltså. Framförallt från tolvårsåldern.

Josefin: Oj! Så tidigt?

Lotta: Så tidigt. Och det berodde på att jag tyckte att alla från Stockholm var så balla, så. Och sen åkte jag ju skateboard. Skateboard var ju mitt intresse när jag var tolv. Så då tänkte jag att det man hör det är ju hur man åker skateboard på Plattan och i tunnelbanan och det fick man ju inte göra. Men då tänkte jag att "Sådär ska jag också bli!". "Wow", tänkte jag. Sen när jag väl flyttade hit nittonhundra nittio så var det ju inte precis skateboard jag åkte på... Men det bidrog till mina såhär– Jag romantiserade lite kring Stockholm. (Intervju med Lotta)

Det är bara en av kvinnorna, Annika, som säger att hon hade en ganska negativ bild av staden innan hon flyttade, men att denna bild sedan förändrades och nyanserats efter att hon bott i Stockholm ett tag och idag är hon mycket positivt inställd till livet i huvudstaden.

För några har kulturen där de växt upp bidragit starkt till en längtan att ta sig någon annanstans. Eva talar om något som närmast kan liknas vid en flykttkultur bland unga kvinnor i hennes hembygd:

[D]et ju också det här med kulturen där jag växte upp. I alla fall i Tornedalen. Då var det mycke såhär att... att det var inte riktigt *om* man skulle flytta utan *när*. I alla fall ibland unga tjejer. Så. Och det var nästan som att det kändes såhär, nämen du vet att man skulle bara göra det. Så det var också, det tror jag har

präglat en del också [...] man skulle göra olika saker. Man skulle resa och sådär. Åka kanske och läsa språk eller man skulle... ja man skulle bort helt enkelt. (Intervju med Eva)

En annan av kvinnorna, Helena, också från en mindre ort i Norrbotten, menar att det inte fanns någon tanke för henne på att stanna kvar eftersom det helt enkelt inte fanns någonting för henne att syssla med på fritiden där hon växte upp, och hon beskriver sig själv som en mycket aktiv människa. Storstaden var en plats som erbjöd obegränsade möjligheter vad gällde fritidsaktiviteter och hon sökte sig först till Luleå innan hon till slut hamnade i Stockholm (intervju med Helena).

Helena är inte ensam. Det är en mycket stor del av kvinnorna som nämner ökade möjligheter som ett skäl för flytt, och då inte bara vad gäller jobb möjligheter eller fritidssysselsättning, utan det kan vara möjligheter gällande så vitt skilda saker som barnens framtida utbildning och självutveckling, möjligheter att engagera sig i samhällsfrågor eller möjligheter i form av shopping (eftersom det finns fler restauranger och butiker i Stockholm, och de är öppna längre på kvällarna). Talet om storstadens möjligheter är framträdande i intervjumaterialet på så sätt att det nästan genast kommer upp som svar på frågan om vad fördelarna med Stockholm är. När de blir ombudade att utveckla vad de menar med "möjligheter" tvekar en del av kvinnorna innan de svarar, vilket skulle kunna tyda på att det till viss del är ettoreflekterat, inövat svar, som ligger i linje med rådande diskurser om storstadens förtjänster.

Det är inte något nytt att staden ses som en plats där det är möjligt förverkliga sina drömmar; att staden ses som en friare plats än landsbygden, som ofta upplevs strikt och konservativ i jämförelse. Särskilt kvinnor har i århundraden emigrerat till städer i förhoppningen om att uppnå bättre levnadsförhållanden (Hietala & Nilsson 1999). Det är inte tu tal om att Stockholm erbjuder mer val i form av aktiviteter och restauranger, i jämförelse med till exempel Luleå, men frågan kvarstår dock hur pass sann uppfattningen om småstäder som så extremt fattiga på möjligheter är, och hur mycket sämre levnadsförhållandena där egentligen är, särskilt i dagens moderna samhälle. Men då den mesta makten idag ligger i städerna, och inte minst i huvudstaden, är det inte konstigt att denna diskurs om staden som överlägsen landet består, och återkommer i kvinnornas tal.

2.2 Kulturutbudets betydelse

Flera av kvinnorna kommer tidigt i intervjuerna in på kulturutbudets betydelse för flytten. De beskriver den brist på kultur som de menar finns i Norrbotten och jämför den med storstadens nästan överväldigande utbud i form av teatrar, biografier och kulturevenemang. Många av kvinnorna

nämner också bristen på kultur som skälet till varför de inte kan tänka sig att flytta tillbaka norrut igen. En av kvinnorna beskriver sig som helt enkelt för mycket 'kulturtant' för Norrbotten:

Jag är ingen friluftsperson jag är ingen idrottsperson, jag är kulturtant. Född kulturtant. Och det fanns inte riktigt utrymme för det där. (Intervju med Karin)

Det är förmodligen inte någon slump att kulturen kommer upp som en viktig förutsättning för att trivas där man bor när mitt material enbart består av intervjuer med kvinnor, och dessutom kvinnor över trettiofem, då kvinnor ofta utpekas som mer intresserade av kultur, och benägna att besöka kulturevenemang än män (Kulturrådet 2008). Men det framstår onekligen som en mycket viktig sak att satsa på för städer som vill locka kvinnor i denna demografigrupp till sig, eller tvärtom, som vill hindra dem från att flytta till andra ställen. Richard Florida, amerikansk professor i socialpolitik, skriver i *Cities and the Creative Class* (2005) om vad han kallar den "kreativa klassen", en klass av högutbildade människor - Florida räknar dem till cirka en tredjedel av USA:s arbetare – vars jobb tillåter, och kräver, att de kan tänka själva och tänka i nya banor, som söker sig till städer som erbjuder en stor möjlighet till kreativt arbete och kulturell stimulans. Han visar i sin studie på hur de amerikanska städer som bäst har lyckats med att tillfredställa och ta vara på denna klass ligger i toppen av tabellen för städer med snabbast och högst teknologisk och ekonomisk tillväxt. Dessa städer, såsom Boston, Washington D.C., Seattle och San Francisco, ses som kreativa och kulturella meckan, och är också de städer som är populärast bland unga amerikaner att flytta till.

2.3 Mångfaldens lockelse

Flera av informanterna nämner, vid sidan om kulturen, stadens mångfald som skälet för flytt eller som skälet för varför de nu trivs så bra med att bo i Stockholm. Under intervjun med Lotta resonerar hon på följande sätt:

[D]et finns en otrolig mängd olika kulturer här. Så, så tänkte jag. Och så tänkte jag att om andra kulturer kan passa in här så måste jag ju också kunna göra det. Så att därför så känns det lite häftigt med Stockholm, för det blir lite att man är liksom okej var man än kommer ifrån. Här är det ingen som bryr sig om man är Lulehasafot eller, du vet, eller om man är si eller så. Det spelar ingen roll, det finns en plats för dig. Det kan jag tycka är häftigt. (Intervju med Lotta)

Att kvinnorna pratar om mångfald som något positivt är kanske inte så förvånande, men att så pass många faktiskt nämner detta som skälet till att de flyttade till Stockholm förvånade mig lite. Richard Florida skriver att den kreativa klassen längtar till innovativa, omväxlande och toleranta platser, eftersom de själva definierar sig som sådana människor (Florida 2005:33). Florida visar på hur det

finns en korrelation mellan städer som är bland annat invandravänliga och gayvänliga och städer med en hög andel av människor ur den kreativa klassen (Florida 2005: 40f). De två följer alltså hand i hand¹. Så återigen, om man kan inlemma mina informanter i denna kreativa klass, vilket jag tycker att man kan, så stämmer hans teori med mitt material.

Talet om mångfald som något positivt är dock en mycket stark diskurs i dagens samhälle, det är ett så att säga "politiskt korrekt" uttalande, och man måste också fråga sig ifall detta kan vara skälet till att så många av informanterna tog upp det. Rent statistiskt tar ju flera kommuner i norra Sverige, däribland Övertorneå och Arvidsjaur, som två av informanterna härstammar ifrån, in fler invandrare per 1000 invånare/år än Stockholms kommun som ligger under riksnittet i den mätningen (Dagens Samhälle 2011)², vilket borde göra att mångfalden i norr ändå är rätt hög på vissa platser. Ändå anses Stockholm i jämförelse vara mer rikt i mångfald – "en melting pot" som en av kvinnorna beskriver det som (Intervju med Veronika). Och trots det överväldigande talet om mångfaldens lockelse framstår informanternas egna umgängeskrets som väldigt homogen, då de flesta av dem säger att de umgås mest med andra inflyttade svenskar, många till och med nästan enbart med andra norrbottningar:

Josefin: Vi pratade lite om ditt umgänge. Att du umgicks med väldigt många människor som kommer från Norrbotten. Har det bara blivit så eller?

Karin: Antagligen inte. Det handlar väl om någon igenkänningsfaktor misstänker jag. Men jag har ju vänner också som är härifrån [ifrån Stockholm]. Men visst, periodvis har jag ju bara umgåtts med andra som har flyttat hit uppifrån. På nåt sätt har väl det varit liksom ett lätt sätt att umgås, för att man känner igen varandra på något vis, tror jag. (Intervju med Karin)

Detta tal om huvudstadens mångfald kan tyckas verka till att förstärka diskursen om norrland som inskränkt och invandrarfientligt, trots att det inte finns några bevis för att det skulle vara så. Det är möjligt att informanterna använder denna dualitet, denna upplevda skillnad mellan uppväxtorten i norr och huvudstaden i söder, för att konstruera sin egen identitet; i enlighet med hur Stuart Hall menar att identitet skapas genom skillnad, genom att identiteten är allt som 'de andra' inte är (Hall 1996:3). Genom att kvinnorna flyttat ifrån det inskränkta norr, till den öppna huvudstaden, har de också gjort en identitetsmarkering och positionerat sig själva öppensinnade och fördomsfria i jämförelse med 'de andra' som stannade kvar.

¹ Florida visar också på hur de städer som har hög andel homosexuella invånare är bland de snabbast växande teknologiskt och ekonomiskt (som till exempel San Francisco), vilket även gör denna faktor till en god indikator för tillväxt (Florida 2005: 40f).

² Övertorneå tar emot 33,6 invandrare per 1000 invånare/år och Arvidsjaur 19,4, jämfört med Stockholms 12,9 (Dagens Samhälle 2011).

2.4 Flykten från den norrländska mentaliteten

Påfallande många av informanterna talar om att de aldrig riktigt känt sig hemma i Norrbotten, att de inte riktigt känt sig passa in i den mentalitet som de menar råder på hemorten. Man talar om att en ofrihet och ett större socialt tvång råder i norr och att det i Stockholm finns ”ett större utrymme att vara den man är”; att vara sig själv eller den man var menad att vara (Intervju med Karin). Karin beskriver sitt första mötet med Stockholm på följande vis:

[J]ag har aldrig känt att jag passar in där egentligen. Aldrig, asså från det att man börjar bli medveten om såna saker, mellan högstadiet någon gång så har jag längtat efter något annat. [...] redan första gången då jag kom in med flygbussen och rullade in i Stockholm så kände jag någon sorts lugn och bara (Karin andas ut) ”hemma”, liksom. Det var hemma. Hemkänsla liksom. Som jag aldrig nästan har känt i Luleå. Jag har alltid känt mig som en främmande fågel där. För mycket. För högljudd. För stor. För yvig. För mycket åsikter. För mycket plats. Aa, för mycket liksom, för Luleå. (Intervju med Karin)

En av kvinnorna menar att hon helt enkelt kände sig för glad för Norrbotten, där det finns en särskild jargong att tala i negationer, något som jag själv kunde känna igen mig i men inte riktigt hade reflekterat över förrän det kom upp under intervjun (vilket syns tydligt i min inflikning):

Eva: [J]ag är ju uppvuxen med att superlativ det existerar inte, utan det är såhär: ”Jamen det var väl inte så dåligt...” Medans här [i Stockholm] så kan det vara såhär: ”Åh, vad roligt, vad kul att du—! Vad roligt att det gick så bra för dig där!” Och i början så kände jag bara att jag blev misstänksam och såhär ”Vad vill du ha ut av det hära? Varför är du så trevlig mot mig för?” (Skrattar) Fast egentligen så är det ju inte...

Josefin: Vilken intressant reflektion! Det har jag inte tänkt på. Men så är det ju. I Norrbotten så säger man ”Ja det där var inte dumt inte” när man tackar för maten. ”Det här smakade ju inte kattskit!” Liksom sådär. (Båda skrattar.) Så det var som en smält kulturkrock då? Att man fick vänja om sig?

Eva: Jo, precis. [...] För jag är, i grund och botten så är jag ju väldigt positiv. Jag tycker—Jag är ju ofta glad och såhär, och det kanske jag inte riktigt... Det får jag ju mer utlopp för här. Det är mer okej att vara som jag är här. För att om man är för glad uppe vart jag kommer ifrån så blir man ju genast såhär ”Jaha, men varför är du så glad då?” Och här är det mer såhär att det är okej att man berömmar och gläds åt andras framgång och tycker att det liksom, att avundsjuka är liksom—Min man han hade ingen aning om vad jantelagen var³ utan han tycker att det, ä det är såhär: ”Vad är det för knas? Det är väl klart man ska vara glad om det går bra för någon annan!” Och man ska lyfta varandra, och så. (Intervju med Eva)

Detta stämmer väl med vad etnologerna Piamaria Hallberg och Rebecka Lennartsson ser i sin intervjustudie i antologin *Andra Stockholm* ”Stockholmare är människor de med”: Inflyttade Stockholmares platstagande och identitetsskapande” (Hallberg & Lennartsson 2010). Även

³ Informantens man kommer från en mindre stad i södra Sverige.

berättelserna i deras studie ”knyter an till stereotypa bilder av landsbygden eller småstaden som präglad av stagnation, inskränkthet och leda, och staden som en plats där förändring, vidsynthet och spänning dominerar” (Hallberg & Lennartson 2010:247). Det är tydligt att dessa stereotyper är del i en diskurs, som i sig är en del i informanternas eget identitetskonstruerande som öppna personer med spännande, händelserika liv. Men det är utan tvekan också en diskurs med en grund i faktiska företeelser, att det här finns vissa normer som verkar begränsande för individer. Det är en skillnad i förhållningssätt mellan Stockholm och Norrbotten som har reella konsekvenser när det får unga kvinnor att flytta till huvudstaden och känna sig mer accepterade och hemma där.

Dessa konsekvenser blir särskilt tydliga i en av intervjuerna då en av informanterna beskriver hur hon rent av känt sig motarbetat i norr på ett yrkesmässigt plan, så mycket att det fick henne att må dåligt och till slut gjorde att hon flyttade ner till Stockholm. Hon beskriver hur det var svårt för henne att ta sig fram med hennes gedigna utbildning, något som blev extra synligt för henne i och med att hon hade bott i en storstad i USA i ett par år innan hon flyttade tillbaka till Norrbotten:

Josefin: Om du ska konkretisera, vad var det med Norrbotten som du tyckte saknades?

Veronika: Mm, det är det här, ja, asså där, det är ju ofta så på mindre orter, tror jag, om man nu generaliserar, och inte pratar specifikt om Luleå. Så är det ju det att det är svårare att ta sig fram, att liksom visa att ”Här är jag, och det här kan jag.” Det blir lätt skrämmande för människor tror jag, som inte har—Man får liksom hålla tillbaka där uppe, mer. Än här nere. Känns det som. För att inte verka för mycket, eller påträngande, skrämmande. Det upplevde jag. Och det hade jag ju inte alls med mig, med att jag hade bott i USA, där man verkligen får *armbåga* sig fram. Så att jag tog ju mycket plats tror jag, som person, när jag kom till Luleå. Utan att jag egentligen ville det. Och då möter man motstånd. Och det var det som fick mig att må dåligt.

Josefin: Kan du ge något exempel på det motståndet?

Veronika: Jaa, vi ska se... Det var ju ofta det hära när man sökte jobb, och då plötsligt hade jag ju dubbla examina, och sökte mig till företag i Luleå. Och då var det som att, aa ”Men kom inte och tro att du är nån, du har för mycket. Varför söker du det här?” Liksom, och det var nästan... Jag fick för mig att det skrämde dom, en del. Medans andra—Jag hade tur, jag fick—Asså det beror på vilka människor man möter, men de flesta hade, ”Näe, kom inte och tro att du är nån” liksom. Det kändes då så. (Intervju med Veronika)

Det Veronika beskriver är ju vad om vanligtvis, i folkmun, brukar kallas för ”jantelagen”, lagen om att man inte ska tro att man är förmer än någon annan, och det är en vanlig föreställning att den råder starkare på landsbygden än i städerna, men av Veronikas uttalande att döma råder den även starkt i norrbottniska städer såsom Luleå. Det tål att tänkas på, men om norrländska kommuner vill stoppa avflyttningen, särskilt bland unga kvinnor, är denna attityd kanske någonting man bör försöka jobba aktivt med.

3. Det norrländska blodet – Om konstruktionen av norrbottnisk identitet

3.1 Fördelarna med att vara norrbottning

Den syn på karriär och utbildning som mindre betydande i norr som behandlades i slutet av det föregående kapitlet framkommer även i intervjun med Eva, men då framhävs det något mer positiva med den attityden när hon berättar hur folk på hemorten snabbt byter ämne när hon kommer in på vad hon jobbar med (ett jobb inom EU som kanske någon annanstans skulle vara mer imponerande och orsaka mer följdfrågor). Eva spekulerar i att det kanske kan vara okunskap eller rädsla som gör att människor i Norrbotten byter ämne, men hon verkar dock inte finna detta beteende irriterande, utan ser på det som något uppfriskande och avstressande. Här blir istället karriärcentreringen i Stockholm till något delvis negativt:

Här [i Stockholm] är det ju mycket mer fokus på prestation och att det finns—De andra världarna är lite mer... åsidosatta. Ekorrhjulet är mycket mera såhär, många som pratar om det. Hämta och lämna på dagis och jobba och... jag tror att det inte är lika framträdande, eftersom folk fokuserar kanske mer på sina fritidsintressen uppe i norra Sverige. Att som, jobbet kanske inte är det centrala. (Intervju med Eva)

Det är tydligt att samtidigt som det finns en längtan ifrån Norrbotten på grund av inskränkthet och starkare socialt tvång för vissa så finns det även en längtan tillbaka, till det "enklare" livet i norr (Intervju med Eva). Över huvud taget verkar det som att det informanterna saknar mest ifrån norrland är ett särskilt sätt att kommunicera och relatera till andra människor, något som de upplever är annorlunda efter flytten till Stockholm:

Eva: I Umeå eller mindre ställen, så är det mer att man ger, man kanske pratar, ska vi säga småpratar mer. Det gör man inte här [i Stockholm].

Josefin: Det sker inte här?

Eva: Nej, det tycker inte jag. (Paus) Jamen det är just det här att det är inte nå... Man tänker inte på det utan det är mer nånting, ja, lite såhär, lite mer trevligt. Det känns som att man ser varandra, du vet. Det kanske du också känner igen varifrån du kommer ifrån att man tittar oftast, människor man möter, så tittar man dem i ansiktet. Eller man ser dom. Här [i Stockholm] går inte det på samma sätt. Av praktiska skäl, för det finns så mycket människor. (Intervju med Eva)

Detta med att man småpratar mer och tittar folk i ansiktet behöver ju inte just vara norrlandsspecifikt utan är nog mer talande för livet i en jäktad storstad full av människor där de

kulturella normerna, och reglerna för hur man betar bör bete sig ser annorlunda ut jämfört med resten av landet. Men det finns exempel där informanterna är inne på att det skulle vara något särskilt just norrländskt de saknar då det även uppstår viss ”konflikt” med andra inflyttade:

Åsa: En sak som jag reagerat på genom åren. Och det är att det kulturella skillnader även inom landet. Dels så är vi mycket rakare där uppe [i norr]. Här [i Stockholm] kan det upplevas som-- Jag vet en gång när vi skulle gå på restaurang. vi var ett gäng tjejer, och så stod vi där vid Sergels Torg och ”Amen vars ska vi gå? Vars ska vi gå?” och så säger man ”Amen det finns en bra krog på Sveavägen, ska vi gå dit?” ”Aa!” säger en och så hänger alla med och så hör man att det mumlas där bak. Jag hade ju inte sagt att ”Dit går vi”, utan jag hade gett ett förslag. Just det hära... inte säga ifrån, vilket jag kände att jag inte var van vid uppifrån. För där säger man ”Nämen ska vi gå på Waldorf?” (Tar sig an en annan röst:) ”Näe, det vill inte jag.” Asså...

Josefin: De kände sig lite överkörda då eller?

Åsa: Ja. Så att det är inte samma. Man kan inte säga—Då kan det upplevas att man kör över folk. (Intervju med Åsa)

Åsa saknar alltså det mer direkta sättet att kommunicera som hon menar finns i norr, och det är flera av informanterna som instämmer, och talar om att människor från norrland allmänt upplevs som enklare, rakare och ärligare. Flera av dem har upplevt denna syn väldigt direkt, med att folk sagt detta till dem personligen:

[J]ag [har] blivit positivt omtalad. Absolut. Jomen att man är rekorderlig och man är—det går att lita på en och såna där saker. Så det har jag fått höra. (Intervju med Lotta)

Även om vissa av kvinnorna ställer sig kritiska till om det verkligen är så, att människor från norrland skulle vara ärligare och rakare än folk från andra delar av landet, rekonstruerar de själva ibland den norrbottniska identiteten som sådan, till exempel genom att tala om sina barn på följande sätt:

Han är ju med sitt norrländska blod väldigt snäll och ärlig. (Intervju med Helena)

Helena talar här om sin tonårsson, som är född och uppväxt i Stockholm, och menar därmed att på något sätt så har dessa norrbottniska egenskaper överförts till honom via blodsbandet med henne, något som gör att den norrbottniska identiteten ganska tydligt framstår som en konstruktion i detta fallet.

Även Veronika är inne på att uppväxten i Norrbotten skulle ha gett henne en viss personlighetstyp:

[I] och med att jag är uppvuxen där själv, på landet, i skog och natur, så känns det som att man har fötterna på jorden om man säger så. Även om jag hade haft massor med pengar hade jag inte gått och strött iväg dem på skitsaker. Man köper det man behöver. Så är jag uppvuxen i alla fall. Det framhäver jag. Som att inget schvammel, jag kan möta kungen om så behövs och behandla honom lika väl som jag

behandlar han som skottar snö därute. Asså det spelar som ingen roll, vem det är. Så är jag uppvuxen. Jag menar, kom inte och tro att du är nå bättre än nå annan, för det är ingen. Det är ju det jag har med mig från norrland. Alla är likadana. Så att alla är lika mycket värda. Inte likadana, men lika mycket värda. (Intervju med Veronika)

Det är intressant att notera att citatet ovan till viss del motsäger den tidigare diskursen om norrbottningar som inskränkta. Här lyfts de istället fram som väldigt jordnära och demokratiska, och den så kallade jantelagen – densamma som fick just denna kvinna att flytta ifrån Norrbotten för att hon inte kunde få jobb med sin alltför gedigna utbildning – blir här istället till något positivt. Mitt material är fullt av dessa små motsägelser, där det som ena stunden lyfts fram som något positivt, nästa stund blir något negativt, vilket skapar en ganska komplex bild av hur diskurserna fungerar och interagerar, men också av en identitet som kan tyckas något splittrad, och ständigt, även i samtalande stund, under omkonstruktion.

Stuart Hall skriver i "Kulturell identitet och diaspora" att identitet sällan är så enkelt och oproblematiskt som vi tror, att den är sällan "klar", utan istället bör man föreställa sig den som en "processartad produktion som aldrig kan fullbordas och som konstitueras av själva framställningssättet" (Hall 1999:231). Detta gör att kulturell identitet "inte alls kan betraktas som någon bestämd, oföränderlig essens utanför historien och kulturen" (Hall 1999:234) utan den är ständigt, som påvisas här, stadd i förändring. Kvinnorna omtolkar hela tiden aspekter av det typiskt norrbottniska i endera positiva, endera negativa termer, beroende av vad de vill lyfta fram om sig själva.

En hel del av kvinnorna nämner också att de får en del faktiska fördelar på grund av den positiva bilden av norrbottningar som råder. Detta gör att de flesta inte har några problem med att tala om för andra vart de kommer ifrån, eftersom det allt som oftast ger dem positiva reaktioner. En del av dem nämner till och med att de lyfter fram sitt ursprung enkom i vissa sammanhang för att det ger dem såna fördelar. Karin berättar:

Karin: [J]ag har märkt, och det här är ju en lite intressant notering, att när jag ska inge förtroende för någon, då pratar jag *väldigt* brett lulemål.

Josefin: Varför då?

Karin: Nej, för att... vi har väl någon föreställning om att folk liksom litar på norrlänningar, som man ju är här [i Stockholm]. Man är ju inte lulebo eller norrbottning utan norrlänning. Och det är liksom en trygg dialekt och då invaggas de i säkerhet. Falsk eller äkta det vet jag inte (skrattar). Att jag tar till det som ett—jag har märkt det, både i telefon och i personliga möten. Att jag som kör på lite extra med det när jag ska verka såhär förtroendeingivande.

Josefin: Du måste ju ha märkt att det funkar då?

Karin: Ja, förmodligen, eftersom jag fortsätter (skrattar). [...] Och jag tror att "norrlänningar" då, citattecken i luften, har på något vis ett gott rykte här [i Stockholm]. Asså kanske som lite sävliga och naiva men ändå liksom trygga, pålitliga, schyssta. Och jag tror att det lever kvar lite faktiskt. Och att folk tycker att det är lite såhär gulligt på något vis. Som ett litet husdjur. Ja, det kan man väl få tycka så länge det gagnar mig (skrattar). (Intervju med Karin)

Det verkar onekligen som att dessa "fördomar" om norrbottningar mest är positiva och, som Karin säger, till gagn för de personer de "drabbar". Men det är också mycket möjligt att informanterna ibland känner att de måste leva upp till den allmänna uppfattningen om vad en norrbottning är, till lugnet och pålitligheten, och att det hela blir till en cirkelrörelse där man fortsätter konstruera denna typ av norrbottniskhet för att man får den bekräftad som något positivt.

3.2 Stolthet och dialektens betydelse för identiteten

Denna positiva syn på vad det innebär att vara norrbottning verkar gå igen vad gäller dialekten. Till skillnad från Albin Tingsvalls studie i antologin *Andra Stockholm, "Dialekt och identitet hos inflyttade stockholmare"* (Tingsvall 2010), där han intervjuar inflyttade från flera olika delar av landet, verkar det inte ha varit någon större omställning i tal för de flesta Stockholmsinflyttade norrbottningar. Några av kvinnorna i min studie nämner att de fått anpassa ett eller ett par ord de fått anpassa för att göra sig förstådda:

Lotta: Det jag minns ett jobb som jag hade innan jag flyttade hit permanent, så att säga, så hade jag ett sommarjobb på en förskola. då fick jag ju anpassa språket lite. För det var ju inte alla barn som förstod vad jag sa. Ja du vet, för att jag sa ju "Kom ska du ha tutten?" och för de började du ju skratta även de pyttesmå barnen (med förställd småbarnsröst med stockholmsdialekt:) "Det heter inte tutten, det heter nappen!" Tutten för dom, det var ju liksom mammas bröst. Ja. Och sen att jag kunde "Nämen nu ska vi smöra mackan här", (med förställd tonårsröst) "Smöra mackan? Nä, man smörar *för* nån! Men man säger bre!" Så. Så det är små uttryck som folk har reagerat på att man säger annorlunda.

Josefin: Har du ändrat hur du talar då?

Lotta: Jag försöker säga (med överdrivet skorrande sch-ljud) "schuu", för det får jag ju— Alla säger jämt till mig att jag säger (med sje-ljud) "sshu" eller nåt sånt där. Och det låter fel säger dom. Så jag försöker säga (med skorrande sch-ljud) "schuu", men det låter så fånigt då. Så då är jag tillbaka till (med sje-ljud) "sshu". (Intervju med Lotta)

I stort sett verkar de flesta av de intervjuade kvinnorna ha medvetet velat ändra så lite som möjligt av sin dialekt då de menar att deras dialekt ger dem ett positivt bemötande:

På ett sätt är det många som säger: "Gud vad skönt det är att höra nån som pratar lulemål fortfarande". Fast man bor här [i Stockholm]. Och då har jag fått cred för det. Och det är klart att jag, eftersom jag har fått cred för det och så så är det säkert därför som jag har dialekten kvar. För det man blir positivt förstärkt på, det behåller man. Så då har jag liksom tänkt att det är någonting bra att ha. (Intervju med Lotta)

Dialekten medför en stark koppling till ursprunget och de flesta uttrycker stolthet över att kunna påvisa denna koppling. Under intervjun tog Eva upp sitt eget efternamn som exempel:

Jag har ju också mitt... jag heter ju [informanten nämner båda sina efternamn; ett finskklingande efternamn följt av ett mer svenskklingande] och [det finskklingande efternamnet] är ju mitt flicknamn och det valde jag att behålla. Jag kanske inte tycker att det är så jättefint, men jag gillar— jag tycker om att det syns vart jag kommer ifrån. För såhär när jag presenterar mig så får jag oftast frågan om "Jaha kommer du från Finland?". "Nej det gör jag inte, jag kommer från Tornedalen". "Jaha vartdåifrån Tornedalen?" Ja då säger jag "Från Övertorneå". "Jamen, jaha där har ju jag varit förut", eller liksom, det blir, jag märker liksom att det finns... man får kopplingar. Att människor har kopplingar till... Så då blir det som att det är ett sätt att befästa min identitet. Jag tror att jag har velat ha det så. (Intervju med Eva)

Det är väldigt många av de intervjuade kvinnorna som nämner just dessa "kopplingar"; det vill säga att när de talar om för folk att de kommer från Norrbotten så börjar folk relatera, de nämner egna släktband till norrland eller frågar om personen känner en annan bekant till dem som också kommer från norra Sverige. Något som en del av informanterna visserligen säger sig finna irriterande eftersom norrland är stort och chansen för att man verkligen skulle känna den utpekade personen är mycket liten.

För några av informanterna har stoltheten över dialekten en stark historisk koppling. Detta visar sig i samma intervju som ovan då Eva kommer in på hur det var förr i tiden, för hennes föräldrar:

Eva: [M]in-- våran föräldrageneration har ju inte den här kanske stoltheten över vart man kommer ifrån. Jag har ju till exempel, tornedalsfinska är ju min mamma— det var ju min pappas hemspråk. Och mamma är ju också uppvuxen med det. Men dom har ju inte fått prata det i skolan och sådär. Och då har ju den, den här stoltheten, dom har ju inte haft den. Och det är ju många som översatte sina finska efternamn när de flyttade till Stockholm och sådär, att de inte ville visa liksom vart, ja... för man hade inte fått någon anledning att vara stolt.

Josefin: Är det därför du känner att det är extra viktigt att vara stolt?

Eva: Mm, jaa, ja kanske det. Jaa.

Josefin: Som en sorts motreaktion?

Eva: Mmm. Jag tror det. (Intervju med Eva)

I led med denna stolthet svarar samtliga informanter ”ja” på frågan om de fortfarande identifierar sig som norrbottningar, många efter att ha bott nästan halva sina liv utanför Norrbotten:

Jag brukar beskriva mig själv som en lantis. Jag säger det ”Jag kommer från landet” Fast sen—Jag har funderat på det, varför jag säger det eftersom jag inte har bott på landet sen jag var arton. Jag är 36 nu så snart har jag bott mer än halva livet i städer, och i flera stora städer, så att på så sätt så är jag ju inte lantis... Men det är kanske det att just min uppväxt det är på landet. Det känner jag är en väldigt stor del av min självbild, min identitet är nog ändå att jag kommer från norra Sverige. Jag tycker om att jag är det på nåt sätt. (Intervju med Annika)

Detta är i linje med Pierre Bourdieus tankar om habitus, att det habitus vi växt upp med, är det som präglar oss mest (Carle 2003:407). Bourdieu skriver om habitus att det är ”förkroppsligad nödvändighet, omformad till generativa dispositioner vilka ger upphov både till meningsfulla praktiker och till uppfattningar som kan ge mening åt samma praktiker” (Bourdieu 1993:298) Habitus kan ses som ett mönster för handling, som Donald Broady beskriver det i *Kulturens fält*: ”[ett] system av dispositioner som tillåter människor att handla, tänka och orientera sig i den sociala världen” (Broady 1998: 13). En människa har ofta flera olika habitus, men ett specifikt habitus införlivas i oss genom familj och skola under uppväxten och stannar sedan med oss och påverkar våra handlingsmönster genom resten av livet. Även om, som Stuart Hall menar, kulturella identiteter ständigt förändras, så säger han också att kultur heller inte kan bortförklaras som ett fantasifoster, utan att det också är något konkret med faktiska, påtagliga materiella och symboliska verkningar (Hall 1999: 234). Och det är hur dessa faktiska verkningar blir inlemmade i människors identiteter, som habitus förklarar.

Man skulle här alltså kunna tala om ett grundläggande norrbottniskt habitus, som för kvinnorna med sig ett visst sätt att föra sig, att tala och att förhålla sig till världen, som de fått införlivat i sig genom de traditioner, normer och diskurser de stött på under sin uppväxt. Genom att kvinnorna i min studie känner sån stolthet över sitt ursprung är det också mycket möjligt att detta habitus, denna identitet, därigenom förstärks.

Ett par av informanterna känner även att de kan använda sig av sin norrbottniska identitet i ett större sammanhang och detta förstärker den positiva identifikationen ytterligare. Detta verkar gälla särskilt för de två av informanterna som har ett svensk/finskt ursprung (något som är ganska vanligt i Norrbotten med närheten till den finska gränsen):

Jamen till exempel jag har ju varit i Bryssel och jobbat på EU kommissionen i ett år då. Det var en riktig, liksom, så! (gestikulerar stort) Det var så! Jag kände verkligen, jag har verkligen här att göra! Det fanns inte så många med min bakgrund. De flesta är ju uppvuxna i en sån här internationell miljö. De är

uppvuxen med, kanske i Indien, i USA, de har flera språk som de switchar mellan. Och att de är väldigt bekväma i den internationella miljön, medans jag ju inte alls kommer från— (Intervju med Eva)

Och sen har ju Tornedalen blivit—Meänkieli blivit ett minoritetsspråk också. Och då känns det viktigt att— Det har ju kommit, nu i skolor och såhär så är det ju, man måste ju berätta om minoriteter och ta in dom i skolorna och då känner jag: "Wow, äntligen nånting där jag har ett plus!" Där jag kan faktiskt berätta om historien om hur det var och hur det är och så. (Intervju med Lotta)

Det är tydligt att dialekten tillför mycket för identifikationen, samtidigt som det skänker personerna en viss individualitet; en känsla av att vara "annars". I ett postmodernt samhälle där det blivit allt mer viktigt att sticka ut för att synas kan ursprungsidentiteten, med dialekten i spetsen, användas som ett verktyg för skilja jaget från mängden, och det är troligt att detta blir ännu viktigare ju större och mer folkrik staden är. En av kvinnorna började själv reflektera över hur förhållandet till dialekter har förändrats över tid:

Lotta: Förr bytte man dialekt, nu försöker man behålla den.

Josefin: Är det någonting du har märkt, att det blivit så?

Lotta: Ja, det är lite häftigt att ha en dialekt och komma från ett annat ställe.

Josefin: Är det liksom att det ger en individualitet?

Lotta: Det skulle det kunna vara faktiskt. Att man blir unik på något sätt. Man blir inte en i mängden. Utan jag är någon annan. (Intervju med Lotta)

Det är mycket möjligt att norrbottniskheten används, som Billy Ehn och Orvar Löfgren diskuterar i Kulturanalyser, som ett sätt att på bortaplan skapa tillhörighet till något (Ehn & Löfgren 2001:84f). Att i så att säga exil frodas det förmodat norrbottniska bättre än på hemmaplan, och förstärks. Liksom de svenskamerikaner som Ehn och Löfgren tar upp som exempel, som hemma i USA spelar upp en överdriven version av svenskhet med ärtsoppa, folkdans och vikingamarknader (Ehn & Löfgren 2001:84), är det möjligt att det norrbottniska också överdrivs och spelas över så länge det fortsätter att ge fördelar för den som spelar. Det måste ju samtidigt påpekas att detta är en vit och svensk identitet, eller åtminstone skandinavisk (i fallet med finlandssvenskarna) vilket ur ett maktperspektiv automatiskt ger den fördelar och företräde över andra etniska identiteter. Det är knappast troligt att informanterna skulle åtnjuta fördelar genom att tillämpa sin dialekt i jobbsituationer ifall dialektens hade sitt ursprung i ett utomeuropeiskt språk som inte är engelska. Vilket får åtminstone mig att undra, ifall det inte också är svenskhet som produceras här, och inte *bara* norrbottniskhet.

3.3 Fördomar om norrbottningar

Även om personerna i studien menar att de mest stöter på vad som kan liknas vid positiva fördomar framkommer det även en del mindre positiva. Förvånande för mig var att så många av kvinnorna nämnde spritvanor som något som de upplevde annorlunda i Stockholm, och något de stötte på fördomar om:

Karin: [E]n kompis från Luleå var ner och hälsade på och vi var bjudna på tjeffest till en kompis till mig som jag hade träffat på folkhögskolan, hon var från Stockholm, från Nacka och uppvuxen där då. Och så skulle dom ha en tjeffest och vi var bjudna. Ah, så vi tog ju med vår sjuttis då som vi brukade dela på när vi skulle förfesta. Och åkte dit. Och så kom vi dit och så ställde vi upp den på bordet och alla de här andra tjejerna bara (drar djupt efter andan) "Guuuud!" De tyckte att det var exotiskt (skrattar) minst sagt. Och jättekonstigt liksom. Och de hade nån flaska vitt vin som dom skulle dela på. Och då kände jag såhär "Gud vad jag är bonnig". Att jag la det liksom på mig. Jag kände mig såhär klunsig och bonnig liksom. Lantis. "Fan komma hit och dra upp starkspriten på bordet". Och då var det ju ändå köpesprit. Det var ju inte liksom... Det hade kunnat vara ännu värre!

Josefin: Nej du hade ju inte gjort det hemma i badrummet.

Karin: Nej, precis! Nej men sen slutade det förstås med att alla drack sprit och blev skitfulla och hade jättekul (skrattar). Men just det dära liksom. Det blev nästan såhär som en liten skam, när de såhär verkligen värderade. Att "Wow, vad konstiga de är. De dricker sprit!" Sådär liksom. (Intervju med Karin)

Det här kan ju verka som att det främst bekräftar fördomar om norrbottningar och deras spritvanor, men det kom upp så pass ofta att det ändå kändes som att det borde nämnas då det är tydligt att det är olika kulturella praktiker som verkar här. Dessa spritvanor behöver inte heller vara något specifikt norrbottniskt, utan det är mycket möjligt att det här handlar om att stockholmare/storstadsbor har skilda vanor från folk från resten av landet. Det är också mycket möjligt att det här är en generationsfråga då kvinnorna i studien alla tillhör samma åldersgrupp.

Intressant är dock också att det även finns den omvända bilden, som kommer fram när en av kvinnorna berättar att hur hon for upp till norrland igen och fann, som en utomstående betraktare den här gången, spritvanorna ytterst främmande:

Helena: På juldagen kan man gå ut på Medan och då är det ganska mycket festande innan... men nu är det här ju flera, typ 10-15 år sen. Och jag hade tagit med mig en vinflaska till förfesten. Men det var ingen som drack den och det fanns inga vinöppnare. Det var bara liksom öl och sprit och...

Josefin: Du fick dina fördomar besannade?

Helena: Ja.

Josefin: Är det något särskilt Arvidsjaurskt tror du?

Helena: Ja det tror jag. Särskilt just där. (Intervju med Helena)

Det här verkar i det närmaste vara en del i hennes eget identitetskapande; att avskärma sig från det beteende Karin tidigare kallade "bonnigt" genom att nästan förfasa sig över denna vana. I och spritvanorna blir det tydligt hur två olika habitus som möts, och det blir också tydligt vilket av dem som anses litet finare när Karin i den första situationen känner skam över att ha tagit med sig starksprit och Helena i den andra uttrycker förundran över avsaknaden av vinöppnare.

Enligt Pierre Bourdieu skapas klass genom distinktion - det är det sätt på vilket den styrande klassen framhäver sig och avgränsar sig mot de andra klasserna. Denna avgränsning görs bland annat genom *smaken*. Bourdieu ser på utövandet av smak som ett maktmedel; genom både medvetna och omedvetna strategier uttrycks vad god smak och detta hjälper till att befästa klasstrukturerna i samhället då kunskapen om vad god smak är beror på vilken sorts, och hur mycket kulturellt kapital en person har. Och tillgången på kulturellt kapital regleras ju i sin tur av klass; ju högre klass desto mer, och finare, kulturellt kapital. (Borda & Lundin 1980:69). Beatriz Borda och Susanne Lundin skriver i artikeln 'Vem får grädden på tårtan? Om samhällets makstrukturer och i Pierre Bourdieus sociologi' att: "Smaken är enligt Bourdieu vårt finaste instrument för att orientera oss i den sociala världen och särskilja oss från andra och deras smak" (Borda & Lundin 1980:70). Det är också ett osynligt maktmedel eftersom god smak oftast tas som en självklarhet, en naturlig skillnad (Borda & Lundin 1980:71).

Spritfrågan blir alltså till en situation då några av kvinnorna uppvisar dålig smak enligt gängse normer för vad som är god smak; en avsaknad av rätt sorts kulturellt kapital. Att dricka sprit är inte lika fint, lika god smak, som att dricka vin, och det får Karin i den situationen att känna sig utpekad och "bonnigt". Helen kan därmed ses ha lärt sig "rätt" smak efter flytten till Stockholm och hon tar med sig den synen tillbaka upp i norr.

På detta sätt blir det tydligt att kvinnorna i min studie också gjort en slags klassresa, även om de tydligt inte gjort sig av med sitt ursprungliga habitus, och inte heller vill göra det (och enligt Bourdieu, inte heller kan; Carle 2003:407) så har också flytten till storstaden gjort att de fått, eller måst, tillägna sig ett nytt, och något finare. Eva är själv inne på tanken om att hon gjort en klassresa:

Eva: Asså det är ju inte bara en sån där utflyttningsresa. Det är en klassresa också. Det brukar vi också diskutera [Eva nämner namnet på en av mina andra informanter] och jag... När vi växte upp så, att det är ju också en förändring som man har gått igenom. Å Ibland vet man inte riktigt vicket som är vad. Men det är ju väldigt såhär. Det präglar ju en väldigt mycket tycker jag.

Josefin: På vilket sätt skulle du säga att det är en klassresa?

Eva: Asså det är ju dels att jag är ju— Mina föräldrar är inga akademiker. Jag har ingen—Jag har läst och nu är jag ju akademiker. Och så är det ju också det här att, att det har aldrig varit i fokus [under hennes uppväxt i Norrbotten, min anm.]. Asså som sagt det jag nämnde tidigare, att vad man jobbar med, utan man pratar om andra saker. Och här [i Stockholm] är det så otroligt tydligt. Och det är också människor man möter [i Stockholm]. Det är olika sätt att bete sig, olika sätt att prata, och kontaktnät... asså som är som det som är helt olika. (Intervju med Eva)

Det framkommer tydligt i spritfrågan, i exemplet med Helen och hennes vinflaska ovan, och även i andra delar av intervjuerna att det finns en viss diskrepans och ett maktspel mellan staden och landet, och så verkar fallet även vara *inom* Norrbotten. En del av kvinnorna som kommer ifrån Luleå distanserar sig på olika sätt folk från andra mindre orter i Norrbotten, som verkar upplevas som mindre 'förfinade'. Detta förstärks ytterligare av att de som kommer från glesbygden talar om att först flytta till Luleå (innan de tog steget till huvudstaden), som en typ av uppköp, och ser att flytta till Luleå som att komma till storstaden. Samtidigt som det blir tydligt i en av intervjuerna att folk i Stockholm inte verkar se Luleå som en stad av vikt över huvud taget:

Karin: Dels så stör jag mig på uttrycket "norrlänningar", jag kan inte hjälpa det. Det är nonchalant och okunnigt att kalla två tredjedelar av Sverige för "norrländ".

Josefin: Stöter du på det ofta?

Karin: Jaa. Det gör jag nästan alltid. Jag tror inte folk söder om dalälven över huvud taget definierar norra Sverige som något annat än "norrländ". Men också att det finns en sån okunskap, att man faktiskt tror att Luleå är "landet", Kiruna är efterblivet... Nåja de kanske de är (skrattar) men de har ju ändå Erange. Jamen lite sådär, att folk faktiskt går liksom i Helly Hansen tröja på krogen. Och lite dom dära... vad hette domdära? "Fjöl av!"

Josefin: Pistvakt?⁴

Karin: *Pistvakt!* Precis. Att de faktiskt på allvar tror – även om de förstår att det är lite tillspetsat och på skoj – att de ändå liksom tror lite att det är sådär. Och *Jägarna*⁵ som också förstärkte den bilden. Fast det faktiskt... inte i Luleå är så, men kanske i Överkalix! (skrattar) Där har jag faktiskt sett folk i typ Helly Hansen på krogen. Jamen Luleå är ju ändå en civiliserad stad. (Intervju med Karin)

Det ovanstående citatet är intressant på två sätt, genom att det på en gång ifrågasätter en rådande diskurs, men samtidigt återskapar densamma. Det är alltså bara vissa platser i Norrbotten som är "civiliserade", medan andra, i Karins ögon, fortfarande inte riktigt är det, och även om det är skämtsamt sagt representerar det en ganska vanlig företeelse att man rangordnar orter inom

⁴ *Pistvakt* var en komediserie som Sveriges Television sände mellan 1998 och 2000 som handlade om tre bröder och deras liv i den fiktiva norrländska byn Svartlien. TV-serien gör humor av många av fördomarna om norrlänningar och glesbygdabor, men fungerar samtidigt för att sprida och befästa dem.

⁵ Kjell Sundvalls film om intriger i ett jaktsällskap i Norrbotten (1996).

landskapen på det här sättet. Det ger känsla av att 'även om man är norrbottning så är man i varje fall inte överkalixbo', och blir, som Stuart Hall beskriver det, till ett sätt att utöva makt och skapa identitet genom att göra skillnad, genom att man positionerar sig som 'det andra' (Hall 1996:3); som åtminstone mer civiliserad än en Överkalixbo är. Eller som i Helens fall tidigare; som mer civiliserad och förfinad i fråga om spritval än övriga Arvidsjaurbor.

4. Stockholmsbor - Om livet i storstaden

4.1 Storstadslivets baksida

Samtidigt som Stockholm framställs i övervägande positiva termer av kvinnorna, kommer det fram vissa nackdelar och dessa nackdelar ställs ofta i relation till hur livet tedde sig i Norrbotten. Dessa nackdelar framstår nästan som kulturkrockar – i den bemärkelsen att det var något som man fick vänja om sig med.

Det finns en stor överensstämmelse i vilka kulturkrockarna är och många av dem torde vara desamma som för de flesta storstadsinflyttade, oavsett härkomst. Det kommer kanske inte som någon överraskning att det en ”utböling” stör sig på i huvudstaden, trots storstadspulsens lockelse, är den trängsel, och den stress denna för med sig. Piamaria Hallberg och Rebecka Lennartson ser samma sak bland stockholmsinflyttarna i sin studie i *Andra Stockholm* (Hallberg & Lennartsson 2010). Min informant Eva beskriver hur det efter flytten till Stockholm tog lång tid innan hon vande sig vid detta annorlunda tempo:

Det svåraste var när jag hade varit uppe och hälsat på i Norrbotten, det var att komma tillbaka, och komma till T-centralen och så kommer man och så ska man gå den hära gången, stressgången där. Asså jag tror att jag fick sånt förskräckligt stresspåslag så jag trodde att jag skulle dö! Jag tyckte det var förskräckligt! Det är ju faktiskt en av de hemskaste ställena. Men jag tror att det tog *två år* för mig innan jag verkligen, verkligen kunde, såhär, koppla av. [...] Det tyckte jag var det absolut tydligaste. Det var svårt att påverka. Det är ett helt annat tempo. (Intervju med Eva)

Veronika menar att det höga tempot även kan synas i hur man talar med varandra i Stockholm, och att detta får henne att uppleva att saker i Norrbotten går ännu långsammare när hon far upp och hälsar på:

Tempot är högre, när man pratar. Kommunikationen går snabbare här nere. Och det märktes markant i min sons skola. [Nämner sin sons namn] sa det när han kom hem när han började årskurs 7, att han sa ”Jag förstår inte vad dom säger, de har så konstig dialekt och sen pratar de så himla fort”. Ja, han tyckte att tempot gick snabbare. Me det kanske bara var en slump, jag vet inte. Men det känns som att det går lite snabbare, det gör det ju. Och det märker jag när jag kommer hem till Luleå, att det, ja, ibland går det lite för långsamt för den framför mig på affären och sådär. (Intervju med Veronika)

Förutom att huvudstaden är dyr att bo och leva i är det som många också tar upp som en nackdel med Stockholm, kanske inte helt förvånande, det tuffare klimat de upplever där, med mer brott och droger. Särskilt de med barn i tonåren fokuserar mycket på detta och jämför det med relativt lugna

förhållanden i norr. En del av dem funderar på hur det skulle varit ifall barnen växt upp i norr, men de flesta verkar ändå i slutändan tycka att möjligheterna (som nämndes i början av kapitel två) väger över till Stockholms fördel.

Lokaltrafiken upplevs också som både en befrielse, och ett gissel: Flera av kvinnorna nämner hur överraskade de var när de just hade flyttat till Stockholm över hur lång tid det tar att färdas relativt korta distanser, trots att det finns så mycket lokaltrafik och hur relativt enkelt det är att ta sig överallt utan bil:

Helena: [N]är man flyttade hit [till Stockholm] så tyckte man att "Men gud det är ju så lätt!" Att man tar bara tunnelbanan så kan man åka från Hässelby till... långt söderut. Det är ju jättebra. Fast det blir tyvärr ett stort steg att åka och hälsa på någon på andra sidan stan. Det blir... man tappar det här impulsiva lite grann, faktiskt. Det krävs lite mer planerande. [...] Jag har i alla fall en uppfattning att när man bor där uppe i norr: "Nämen vi svänger förbi Åke och Inga!". Så gör man ju inte här [i Stockholm]. Man skulle ju anses konstig faktiskt.

Josefin: *Om man bara dök upp oanmäld?*

Helena: Ja. Det skulle vara jättekonstigt. (Intervju med Helena)

Det är flera av kvinnorna som nämner detta, hur spontaniteten försvann efter flytten till Stockholm, hur livet i Stockholm kräver mycket mer planering av tiden, och hur denna planering många gånger påverkar umgänget negativt:

Min allra första sånär negativa aha-upplevelse det var när jag insåg att man inte spontan-hälsade-på varandra här [i Stockholm]. För nu vet inte jag om det var i mitt umgänge... Men jag tror inte det, utan jag tror att det är mer en... om det är en småstadsgrej eller att man gör det norrut... men det här att man är ute med bilen och så svänger man förbi nån och fikar såhär. Och så får man kaffe och fanns det nå kex så fick man det och fanns det inte så fick man inte det. Och så satt man och surra en stund och sen for man vidare. Och det var liksom ingen stor grej. Och när jag insåg att så gör man inte här [i Stockholm] utan här ska allting bokas och planeras. Och det ska städas lite fint och köpas lite extra innan nån kommer. Asså det blev mera ett... ett omständigare umgänge. Plus att det var inte lika lätt att ta sig till folk, de bodde ju lite här och där och sådär. Men just det där att, nä man spontanhälsar inte på. Det ansågs som nästan lite konstigt när jag man, kanske som när jag pratade i telefon: "Nejmen jag kan komma förbi." Sådär. (Spelad tredje person:) "Nämen, ehm, njäej. Det passar inte så bra idag." "Nehej, har du planer?" (Spelad tredje person:) "Nää." Nej så gjorde man inte riktigt. Det var min första "Men gud vad konstigt. Vad konstiga de är." (Intervju med Karin)

Med mitt begränsade informantmaterial är det mycket svårt att säga att det här avslappnade, spontana sättet att umgås är något specifikt för ett norrländskt habitus. Troligare är väl att det är vanligt sätt att umgås på landsbygden, och i mindre orter där man kör mer bil och inte är så beroende av lokaltrafikens tider, där stressen och rädslan för oväntade besökare som ringer på

dörren – vilka potentiellt kan vara helt okända människor – är mindre. Det skulle vara intressant att utföra en liknande studie på till exempel inflyttade skåningar eller gotlänningar och se om de tar upp skillnaden i umgänge lika ofta och om de talar om det på liknande sätt. Liksom det också skulle vara intressant att göra en jämförelse mellan olika storstäder i Sverige för att se om detta planerande av tiden, så att det upplevs obekvämt att ta emot oanmälda besök, förekommer i fler städer eller om det är något typiskt stockholmskt.

4.2 Fördomar om stockholmare

I Karins citat i stycket ovan framgår det också vissa väl etablerade diskurser och fördomar om stockholmare och dessa framkommer även i några av de andra intervjuerna: Talet om norrbottningar, eller icke-stockholmare som spontana, jordnära och okonstlade, skapar en motsats i stockholmare som ospontana, ytliga och konstlade. Samtidigt skulle man kunna säga att talet om de spontana norrbottningar, och i jämförelse – de ospontana stockholmarna – till viss del utmanar diskursen om storstadsbor som moderna och landsbygdsbor som konservativa och traditionsbundna.

Förutom detta verkar fördomar om stockholmare vid första ögonkastet inte vara så framträdande i mitt material. Till skillnad från vad som framkommer i Hellberg och Lennartssons studie i *Andra Stockholm* (Lennartson & Hellberg 2010:242) beskriver kvinnorna i min studie stockholmare mest i positiva termer, även om det framkommer vissa synpunkter på hur egoistiskt och ohjälpsamt de ibland kan bete sig i rusningstid i trafiken och i fullpackade köpcentrum etc. Kvinnorna trycker istället gärna på hur positiv deras bild av stockholmare är, och hur svårt det är att säga vem som egentligen är stockholmare, eftersom staden till största delen består av inflyttade. De menar att de inte heller blir särskilt annorlunda behandlade av folk uppe i norr, efter att de flyttat till huvudstaden, eftersom folk där är väl medvetna om att fördomarna om stockholmare som dryga och förmer egentligen inte stämmer. Eftersom kvinnorna inte heller menar sig ha förändrat sina personligheter på ett negativt sätt efter flytten så har inte dessa fördomar heller kunnats späs på. Om det ändå sker att kvinnorna stöter på fördomar är det gjort på skämt, och inte att ta på allvar, menar de.

Detta reflekterande resonemang är något som möjligtvis kan härledas till hur pass högutbildade mina informanter är. Men samtidigt kan man fråga sig om detta inte också är en del i deras egen identitetskonstruktion som fördomsfria individer, eftersom det samtidigt är tydligt att dessa fördomar om stockholmare faktiskt existerar, även om de flesta av kvinnorna inte säger sig ha stött på dem:

I en av intervjuerna framkommer hur drabbande fördomar om stockholmare kan vara för folk födda i staden. Annika berättar i min intervju med henne om hur vänner till henne, härstammande från Stockholm, ibland blir sämre behandlade eftersom det antas att de ska vara dryga eller otrevliga som stockholmare, så pass att en av dem säger att han är från Uppsala när någon frågar var han kommer ifrån bara för att undvika de negativa reaktionerna. Med eftersom detta är andrahandsinformation och jag inte har intervjuat några 'urstockholmare' är det svårt för mig att ta resonemanget längre, även om det känns värt att notera. Det verkar som att kvinnorna undgår de mesta av dessa fördomar själva, eftersom de är födda på annan ort, och inte definierar sig som stockholmare.

Det är bara två av informanterna som anser det självklart att kalla sig för stockholmare, och de båda menar att kriteriet för att kalla sig för stockholmare är att man bor i staden och känner att det är där man hör hemma. Flera av de andra informanterna trycker istället på att de endast är *boende* i Stockholm, och att detta inte gör dem till stockholmare. Som en av informanterna säger:

Stockholms... bo kanske går bättre att säga än Stockholmare... Stockholmsbo. Jag bor i Stockholm. Eller i Storstockholm. Men stockholmare... då blir man direkt nånting annat. Jag vet inte. Det kom jag just att tänka på nu när jag sitter här. As we speak. Stockholmare och Stockholmsbo är inte riktigt samma sak. Det är ju ungefär som att det skulle heta Luleian eller Lulebo. (Intervju med Lotta)

Ingen säger sig ha stött på någon så kallad 'urstockholmare' som sagt till dem att de inte har rätt att kalla sig stockholmare, men trots detta verkar medvetenheten om att denna åsikt existerar finnas där:

Sen brukar det ju finnas som någon liten tävlan någonstans "Jamen han är ju urstockholmare för att åh hans mamma och pappa och farmor och farfar dom alla kommer från Stockholm, och morfars morfar bodde på Knivsöder och..." du vet. Och då är man lite mer stockholmsk än någon annan. (Intervju med Lotta)

På frågan om de tror att de någon gång i framtiden kommer att se sig som stockholmare svarar alla (utom de som redan anser sig som stockholmare) "nej". Lotta säger att hon nog alltid kommer att vara "någon slags mixad person", och det får nog tala för hur de flesta av kvinnorna upplever det.

Med föregående resonemang i åtanke är det möjligt att anta att kvinnorna ändå känner till att det finns fördomar om stockholmare och att dessa fördomar får reella konsekvenser, och att det kan vara därför som de själva drar sig för att kalla sig stockholmare. Förutom individualitet ger deras norrbottniska identitet också ett visst skydd mot fördomar om storstadsbor.

4.3 Storstadens anonymitet och längtan till naturen

Ett par av informanterna nämner anonymiteten som råder i Stockholm, och kontrasterar den med förhållandena där man växte upp, på gott och ont. Även om Stockholms anonymitet kan vara befriande för en del, upplevs den också som begränsande då man i Norrbotten upplevde en känsla av att "folk vet vem man är". Från uppväxten i Norrbotten är kvinnorna vana att folk pratar om dem i termer av vem de är släkt med. Släktband är ofta ett ämne som kommer upp till diskussion vid middagsbordet uppe i Norrbotten, särskilt i de mindre orterna och på landsbygden, och det kan läggas mycket tid och möda på att reda ut familjetråd. Detta gör att kvinnorna är vana att ständigt bli relaterade till andra, och på så sätt vara del av ett större sammanhang, något som de nu till viss del blivit lösryckta ur.

Just detta verkar vara något informanterna tänkt på en hel del, vilket förmodligen har att göra med att större delen av dem har slakten kvar uppe i Norrbotten, ett avstånd som kan tyckas än längre när det finns barn med i bilden, som det gör för samtliga av kvinnorna. Frågan är dock vad detta gör med identiteten och om det på något sätt skulle göra personer från Norrbotten (eller landsbygden i övrigt) mer relationsorienterade än storstadsbor, men det är mitt material alldeles för litet och snävt för att kunna svara på. Det har i varje fall fått Eva att fundera över vad som ska hända när hon dör, eftersom det, som hon menar, i huvudstaden inte finns någon att sörja henne på samma sätt som det gör uppe i Norrbotten:

[...] Det här med att begravas. Döden har ju varit, det är ju ingenting konstigt i min familj, därför är det såhär "Men om jag skulle dö imorgon. Vars skulle jag—?" Ingen vet ju vem jag är förutom mina föräldrar och närmaste familj. Ska jag bara ligga här? Bortglömd. Det är väl ingen som är intresserad av mig. Uppe i norr så är det ju mera "Jaha, det är hon som är den och dens dotter." Och att det också är marken, jorden är såhär—Till exempel Torneälven var vi ute och åkte mycket skidor på när jag var liten. Så jag tänkte såhär "När jag dör, sprid ut askan där!" Å så kan man ha en gravsten någon annanstans. För det är ju det som är, den anknytningen har man ju inte här [i Stockholm] av naturliga skäl. (Intervju med Eva)

Eva kommer samtidigt som hon talar om döden och släktsammanhang här in på kopplingen till naturen, vilket alla kvinnor jag intervjuat någon gång gör. Alla nämner de sin längtan till naturen, och årstidernas växlingar i Norrbotten på ett eller annat sätt, även om det så bara handlar om ett nostalgiskt tal om mörkret, stjärnklara nätter och den stora tystnaden. Det är dock tydligt att de flesta har haft en uppväxt mycket nära naturen på olika sätt, och att denna relation har varit viktig för hur de uppfattar sig själva. Annika kommer in på det när vi talar om vad hon ibland kan sakna från Norrbotten:

Asså i och med att jag har min familj och släkt i Norrbotten... Där är det ju lättare om man till exempel ska hitta rätt hantverkare eller rätt—Asså såna här nätverk som man får genom föräldrar och släktingar. Det

har ju inte jag här [i Stockholm]. Allting sånt. Om man behöver sån hjälp då vet jag ingenting. Eller såhär, vilket som är bra ställen när man ska ut och plocka bär eller svamp. Alla såna här saker som känns som naturliga att jag *kan* allting som i geografin. Det kan jag ju inte här. Speciellt inte i naturen. För när jag är uppe i Norrbotten har jag ju en helt annan relation till naturen. Naturen står så mycket i fokus i norra Sverige. Man pratar väldigt mycket om naturen, att man är ute i skogen och många plockar bär. Asså det är ju en väldigt stor del av folks liv däruppe. Och här är inte naturen lika framträdande. Och där känner jag att jag har inte den kunskapen om närområdet. Den där närgeografin som jag har däruppe. För där har jag ju också tillgång till bil – jag har ingen bil här i Stockholm. Ja, jag kan allt i närområdet [i Norrbotten], i landskapet. (Intervju med Annika)

Denna kunskap om närområdet kan sägas höra till hennes ursprungshabitus, en form av kulturellt kapital som är väldigt användbart, och ofta nödvändigt, för henne i Norrbotten, men helt värdelöst i huvudstaden eftersom det är så länkat till hennes uppväxtplats geografiskt. Det är också en typ av kapital hon saknar en motsvarighet för i huvudstaden, vilket påverkar henne negativt. Annika fortsätter:

Ibland kan jag känna att världen både kan bli större, men också mindre när man bor här [i Stockholm]. För att man inte har det här naturliga, att nån tar med en till olika ställen ute i naturen på samma sätt, som bra badplatser eller... Det tar längre tid att hitta det för det är sånt där man bara vet sen man är liten. Att "Där är det bra". Så sån typ av, vad ska man säga? Tyst kunskap om närområdet, har inte jag på samma sätt. (Intervju med Annika)

Det blir till en brist i jämförelse med uppfödda stockholmare som har denna kunskap – denna form av kulturellt kapital – naturligt från uppväxten och därmed har det lättare att röra sig i stockholmsområdet. Det är dock en kunskap och en typ av kapital som kvinnorna kan införskaffa sig, även om det tar dem längre tid.

Identiteten tycks alltså på så sätt nära länkat till denna kunskap om geografin, och liksom Hallberg och Lennartsson pekar på i sin studie (Hallberg & Lennartsson 2010: 245) så hänger bemästrandet av lokalgeografin (genom lokaltransport och dylikt) ihop med om man känner sig hemma på en plats eller inte. Även i mina intervjuer framkommer det att detta bemästrande var viktigt då flera av kvinnorna berättar hur de i början var oroliga för hur de skulle hitta i staden, men att det sedan visade sig lättare än de trott. En av kvinnorna berättade med stolthet hur hon nu är bättre på att hitta i staden än folk som är födda där. Samtidigt visar det sig att denna kvinna också upplever det som väldigt jobbigt att hon tappat bort samma rumsliga kunskap om hemstaden, vilket hjälper till att styrka det ovanstående resonemanget:

Lotta: Jag har glömt bort vad vissa gator heter och. Det är jättehemskt!

Josefin: Du tycker att det är jobbigt?

Lotta: Ja jag tycker det är jobbigt! Det har ju varit en del av min identitet! (Intervju med Lotta)

Ett par av informanterna uttrycker också oro för att deras barn inte skall växa upp med samma närhet till naturen som dom själva hade, nu när de växer upp i huvudstaden. Något som en av kvinnorna avhjälpt bland annat genom att hyra stuga ute i skärgården, trots att hon påstår att hon själv egentligen avskyr att leva utan bekvämligheter på det sättet (Intervju med Karin). En av informanterna övervägde vid tiden för intervjun att flytta ut en bit ur staden för att komma närmare naturen, och en annan hade redan flyttat en bit, men nämnde att hon kunde tänka sig att flytta ännu lite längre ut ur Stockholm längre fram, gärna närmare kusten. De var båda dock båda motvilliga att lämna staden helt, och uttryckte en önskan om att "både äta kakan och ha den kvar" – det vill säga få det bästa av två världar. För som en av kvinnorna uttryckte det: "För tusan, om man ändå ska bo i en stad nämen då kan man väl göra det då. Varför ska jag bo ute i Vallentuna? Då kan jag ju lika gärna flytta till Umeå eller varsomhelst" (Intervju med Eva). Det verkar också likartat för flera av kvinnorna, särskilt de som bott i Stockholm i mer än tio år. Att man startade med att bo, eller vilja bo i centrum, för att sedan röra sig utåt, mot de närmaste förorterna.

På frågan om de kan tänka sig att flytta norrut igen kommer det blandade svar. Ett par av dem kan tänka sig att flytta norrut igen om de fick jobb i Norrbotten, men de flesta anser sig för fast rotade i Stockholm med barn och familj för att kunna tänka sig det innan pensionen. Ett fåtal menar att de nu är stockholmare för livet och kan inte tänka sig att bo någon annanstans. Några är nöjda med att bara ha sommarstuga kvar i Norrbotten, och fara dit på besök då och då. En del av dem nämner hur tankar om att flytta tillbaka kommit i och med att barnen fötts; en av kvinnorna var till och med på väg att flytta upp men ändrade sig i sista minuten, och några nämner vänner som till slut "gav upp" när avståndet till släkten blev för svårt och flyttade tillbaka upp igen. Eva kallar avståndet "en ständig sorg" och säger:

[I]bland så är man såhåra, så känns det jättejättejobbigt, särskilt om man har varit och hälsat på. Eller om man haft sina släktingar på besök och sen när de åker iväg så är det jättejobbigt. Asså att det blir såhåra (andas in djupt och långsamt). Å i vissa perioder klarar man av det bättre, andra går det inte alls så bra. (Intervju med Eva)

Hon tänker efter ett tag, och lägger sedan till:

Ibland så undrar jag såhåra att "Nämen gud det kanske aldrig, det kanske bara är att acceptera att det är såhåra. Såhär kommer det att vara, att det alltid kommer att kännas att man inte är riktigt, riktigt komplett." (Intervju med Eva)

Det är troligt att detta är en uppfattning som delas av flera av kvinnorna i min studie, i alla fall för den majoritet som har sin släkt kvar i norr. Det är åtminstone tydligt att kvinnornas relation till

Norrbotten, liksom deras relation till huvudstaden, inte är helt enkel, och det återspeglas också i deras lika komplexa och mångfacetterade identiteter.

5. Sammanfattning

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur kvinnor, inflyttade till Stockholm från Norrbottens län och som bott i staden i mer än fem år, konstruerar sin identitet i relation till rådande diskurser om storstad/småstad eller storstad/landsbygd. Mina frågeställningar kretsade kring hur kvinnorna identifierade sig, som norrbottningar eller som stockholmare. Och hur de såg på dualiteten stad/landsbygd, samt norrbottningar/stockholmare. Jag frågade mig om denna syn hade någonting att göra med varför de flyttade och om det fanns några maktstrukturer inbakade i deras tal. Jag var också intresserad av vilket bemötande de mötte, som norrbottningar, och stockholmare, och hur detta påverkade deras identitet.

5.1 Skälen för flytt

Kapitel två, det första analyskapitlet, fokuserade på vad som framkom i intervjuerna om kvinnornas skäl för flytt, eftersom detta visade sig säga mycket om hur kvinnorna ser på Norrbotten och Stockholm. För de flesta av kvinnorna var det tillgången till jobb det som avgjorde flytten, men de visade sig också ha mycket positiva inställningar till storstaden, och dess utbud av vitt skilda möjligheter. Även om det är sant att storstaden har mer att välja på frågade jag mig om talet om ursprungsorten som så extremt möjlighetsfattig som informanterna gör gällande stämmer eller om det kan tänkas röra sig om en diskurs, rotad i maktförhållandet mellan stad och landsbygd.

Det framkom även hur viktigt kulturutbudet och mångfalden av människor är för kvinnornas trivsel i staden. Här relaterade jag till Richard Floridas teorier om den kreativa klassen, en klass för vilka just tillgången till kultur och mångfald är viktigt, och pekade på hur det kan vara bra för städer att måna om denna klass eftersom den enligt Richard Florida också är nyckeln till en stads tillväxt och framtid (Florida 2005).

Jag var däremot kritisk till kvinnornas uppfattning om Stockholm som långt mer rik på mångfald än många andra platser runt om i landet, då statistik visar att några av kvinnornas egna hemkommuner tar in fler invandrare per tusen invånare än vad Stockholm gör (Dagens Samhälle 2012) och jag menade att detta riskerar att förstärka diskursen om landsbygden som inskränkt och invandrarfientlig.

Det sista stycket i det första kapitlet handlade om att kvinnorna upplevde en typ av mentalitet i Norrbotten som de inte tyckte passade dem, eller som helt enkelt motverkade dem, och detta låg också bakom mångas beslut att flytta. De menar att de i storstaden kan "vara sig själva" på ett annat sätt än i norr och jag diskuterade ifall detta kunde vara tecken på ännu en diskurs om landsbygdens förmodade inskränkthet och ökade sociala kontroll. Samtidigt konstaterade jag också att det verkar finnas verkliga mekanismer bakom denna diskurs, med reella konsekvenser för kvinnorna. Det verkar på så sätt som att talet om jantelagen i norr (eller på landsbygden i övrigt, det påvisar inte mitt material) inte bara är en diskurs, utan också en faktisk verklighet som får följden att unga kvinnor flyttar därifrån.

5.2 Konstruktion av norrbottnisk identitet

I kapitel tre diskuterades konstruktionen av identitet, och då specifikt konstruktionen av norrbottnisk identitet, mer grundligt. Här behandlades de mer positiva sidorna av Norrbotten, de som gör att kvinnorna med stolthet fortfarande identifierar sig som norrbottningar. Livet i Norrbotten beskrevs generellt av dem som enklare, mindre karriärinriktat än livet i Stockholm, och detta upplevdes som något positivt.

Kvinnorna talade också positivt om sättet att kommunicera och relatera till varandra i Norrbotten, och flera av kvinnorna upplever att deras umgänge förändrats efter flytten till Stockholm, ofta till det sämre.

Kvinnorna beskrev också hur de som norrbottningar i Stockholm upplevs ha en särskild kollektiv identitet, som enklare, rakare och ärligare, och jag visade även på hur de själva hjälper till att rekonstruera denna identitet. Samtidigt framstår identiteten som väldigt komplex då kvinnorna hela tiden omtolkar specifika aspekter av den norrbottniska identiteten i endera positiva, endera negativa termer, beroende på vad de vill lyfta fram.

Jag visade också på hur den positiva uppfattningen av norrbottningar i Stockholm ger kvinnorna vissa fördelar, något som gör att några av dem väljer att spela upp en uppförstorad variant av norrbottnisk identitet för att skörda dessa fördelar.

Dialekten framstår också som viktig för kvinnornas identitet, då flera uttryckte stor stolthet över den, och visade på hur de försöker bevara den, mycket eftersom den ger dem fördelar, och jag diskuterade hur det för dem blir ett sätt att särskilja sig från mängden då dialekten skänker dem viss individualitet.

Då alla kvinnorna fortfarande identifierar sig som norrbottningar trots att flera av dem levit mer än halva livet utanför Norrbotten använde jag mig av Bourdieus habitusbegrepp för att förklara hur de kulturmönster de fått införlivat i sig under uppväxten är de som är starkast.

Jag diskuterade också möjligheten i att norrbottniskheten förstärks på bortaplan, för att så att säga skapa tillhörighet i "exil", och undrade ifall detta inte också kan vara ett led i att skapa och reproducera svenskhet, och inte bara norrbottniskhet.

I kapitlet ägnades också utrymme till att visa på de mindre positiva fördomar om norrbottningar som kvinnorna stöter på, men också själva ger uttryck för. Det handlade främst om skillnad i spritvanor mellan Stockholm och Norrbotten (eller mellan storstaden och landsbygden) och jag använde mig här av Pierre Bourdieus begrepp kulturellt kapital för att förklara hur makt utövas, och klasspositioner reproduceras, genom utövandet av smak. Jag visade även på hur identiteten skapas i förhållande till 'det andra'; hur kvinnorna positionerar sig eller blir positionerade gentemot vad som upplevs som det 'ociviliserade' andra.

5.3 Livet i staden

I början av kapitel fyra behandlades de nackdelar med att leva i Stockholm som kvinnorna upplever. Det som kvinnorna sade sig uppleva som mest negativt, var bland annat stressen och trängseln, som jämfört med lugnet och i Norrbotten tedde sig svårt, särskilt i början. Lokaltrafiken nämndes också som ett gissel, men det som var mest markant var hur kvinnorna talade om att spontaniteten i umgänget försvann efter flytten, eftersom det i Stockholm – i och med det allmänt höga tempot, och i och med att navigeringen i storstaden blev till ett projekt – blev viktigare att planera sin tid, och detta gjorde att man inte längre kunde hälsa på människor oanmäld.

Talet om de det ospontana sättet att umgås i Stockholm jämfört med i Norrbotten visar också på normerande diskurser om stockholmare, samtidigt som det till viss del också utmanar diskurser om norrbottningar/landsortsbor som konservativa och traditionella i jämförelse med stadsbor.

I kapitlet visades också på att även om kvinnorna menar att de inte stöter på några fördomar om stockholmare så finns de bevisligen, vilket får konsekvenser för folk födda i staden och jag frågade mig om förnekandet av fördomar om stockholmare kan vara ett led i kvinnornas egna identitetskonstruktion som fördomsfria.

Kapitlet visade också på att de flesta av kvinnorna inte definierar sig som stockholmare, utan att de hellre talar om sig själva som stockholm^sbor, vilket ger ett något mindre permanent intryck, och jag

resonerade ifall de faktiska fördomarna om stockholmare kan vara del i varför de inte vill definiera sig som sådana; att de genom att hålla fast vid sin identitet som norrbottningar faktiskt kan undgå dem.

Slutligen behandlades den anonymitet som kvinnorna upplever i huvudstaden, på gott och ont. Det framkom att något flera av kvinnorna saknar från Norrbotten är känslan av att vara del i ett större sammanhang, Jag resonerade att det förmodligen inte är så konstigt att kvinnorna känner sig anonyma eftersom merparten av dem har lämnat släkten bakom sig i Norrbotten, men att det ändå verkar som att man känner att det på hemorten var mer fokus på familjeband och vem som var släkt med vem.

Det står tydligt att detta är något som upptar kvinnornas tankar, och har del i deras identitetskonstruktion. Så gäller även för deras relationen till naturen. Det framkom att samtliga informanter talade om naturen på något sätt, och att denna relation inte bara handlar om nostalgi för stjärnklara nätter utan också om en platskunskap som varit viktig för hur kvinnorna uppfattat sig själva.

Jag relaterade här återigen till Bourdieus tankar om kulturellt kapital och diskuterade hur denna typ av geografiskt kapital var viktig kunskap i Norrbotten men nu inte har något värde i Stockholm. Hur viktig kunskapen om närområdet är för självuppfattningen visade sig också när en av kvinnorna uttryckte sorg över att ha börjat glömma bort den gamla kunskapen från uppväxten. Längtan tillbaka till naturen har också fått en del av kvinnorna att fundera på att flytta ut en bit ur staden för att få tillgång till den igen.

Kapitlet avslutades med att diskutera kvinnornas tankar om att flytta norrut igen, ett svar som inte är helt enkelt då det är flera faktorer som påverkar det beslutet. En del av dem verkar dock inte vara helt emot det, och det som drar mest verkar vara längtan tillbaka till släkten.

Uppsatsen igenom är det tydligt att identiteten är del i en konstruktion, en ständig process som aldrig riktigt blir färdig, då kvinnorna ständigt skapar sin identitet i förhållande till 'det andra', eller får sin identitet bekräftad eller definierad av andra. Det blir också tydligt att norrbottniskhet inte bara har att göra med identitet, utan även också klass, då det i dualiteten mellan Stockholm och Norrbotten finns ett maktförhållande, och det står i slutändan klart att kvinnorna inte bara gjort en identitetsresa utan även också en klassresa genom sitt val att byta ut Norrbotten mot huvudstaden i söder.

6. Källförteckning:

6.1 Tryckta källor

- Alsmark, Gunnar (red.) (1997). *Skjorta eller själ?: Kulturella identiteter i tid och rum*. Lund: Studentlitteratur.
- Aspers, Patrik (2011) *Etnografiska metoder: Att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber.
- Borda, Beatriz & Lundin, Susanne (1980). Vem får grädden på tårtan? Om samhällets subtila maktstrukturer i Pierre Bourdieus sociologi. I: *Rig*, nr 3, 66-85.
- Bourdieu, Pierre (1986) The Forms of Capital: I: Richardson, J.G. *Handbook for Theory and Research for the Sociology of Education*, 241–258. Ort okänd: Utgivare okänd. Tillgänglig elektroniskt: <<http://econ.tau.ac.il/papers/publicf/Zeltzer1.pdf>> (2013-01-14)
- Bourdieu, Pierre (1993). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion
- Broady, Donald (red) (1998). *Kulturens fält: En antologi*. Göteborg: Daidalos.
- Carle, Jan (2003) Pierre Bourdieu och klassamhällets reproduktion. I: Månson, Per (red.) *Moderna samhällsteorier*, 373-414. Stockholm: Prisma.
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar (2001). *Kulturanalyser*. Malmö: Gleerup.
- Florida, Richard (2005). *Cities and the Creative Class*. New York: Routledge.
- Foucault, Michel (1993). *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970*. Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion
- Hall, Stuart (1996) Introduction: Who Needs 'Identity'? I: Hall, Stuart & Du Gay, Paul (red.) *Questions of Cultural Identity*. London: Sage.
- Hall, Stuart (1999) Kulturell identitet och diaspora. I: Thörn, Håkan, Eriksson, Catharina & Eriksson Baaz, Maria (red.) *Globaliseringens kulturer: den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*, 231-243. Nora: Nya Doxa.
- Hallberg, Piamaria & Lennartsson, Rebecka (2010). "Stockholmare är människor de med": Inflyttade Stockholmares platstagande och identitetsskapande. I: Larsson, Bo och Svensson, Birgitta (red.) *Andra Stockholm – Liv, plats och identitet i storstaden*, 239-267. Stockholm: Stockholmia.
- Hietala, Marjatta & Nilsson, Lars (red.) (1999). *Women in Towns: The Social Position of Urban Women in a Historical Context*. Stockholm: Stads- och kommunhistoriska institutet.
- Larsson, Bo och Svensson, Birgitta (red.) (2010). *Andra Stockholm – Liv, plats och identitet i storstaden*. Stockholm: Stockholmia.
- Lindholm, Stig (1975). *Att flytta till storstad – Intervjuer med norrlänningar i Stockholm*. Stockholm.
- Löfgren, Orvar (1997). Att ta plats: Rummets och rörelsens pedagogik. I: Alsmark, Gunnar (red.) *Skjorta eller själ?: Kulturella identiteter i tid och rum*, 21-37. Lund: Studentlitteratur.

Tingsvall, Albin (2010). Dialekt och identitet hos inflyttade Stockholmare. I: Larsson, Bo och Svensson, Birgitta (red.) *Andra Stockholm – Liv, plats och identitet i storstaden*, 325-349. Stockholm: Stockholmia.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

6.2 Internetkällor

Dagens Samhälle (2012). <Flyktingmottagning i kommunerna 2005-2011> (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.dagenssamhalle.se/sites/default/files/files/43flyktingar%282%29.pdf>> (2013-01-10)

Kulturrådet (2008). *Kulturvanor och livsstil i Sverige 2008: En rapport framtagen för Kulturrådet av SOM-institutet vid Göteborgs universitet* (Elektronisk). Tillgänglig: <http://www.kulturradet.se/Documents/statistik/kulturvanor_livsstil_sverige.pdf> (2013-01-10)

6.3 Intervjuer

1. Intervju med "Annika", 27 min (2012-11-23)
2. Intervju med "Eva", 45 min (2012-11-26)
3. Intervju med "Helena", 46 min (2012-11-26)
4. Intervju med "Lotta", 48 min (2012-11-27)
5. Intervju med "Karin", 44 min (2012-11-29)
6. Intervju med "Veronika", 58 min (2012-12-05)
7. Intervju med "Åsa", 33 min (2012-12-09)